

Dat derde boeck

Ende als **Gad** quam to **Dauid** ende boetschap
de em dyt. seggende. **O**ff seuen iaer soll hon-
ger komen ouer all dyn lant. off die maende
sallstu dyn vanden vlyen ende si sullen dy ver-
uolgen. off die dagen soll sterfde in dinen la-
de sijn. daerumb beraet dy nu ende sich wat re-
den soll ick den antwoorden de mi gesant hefft
Ende doe sprack **Dauid** toe **Gad**. **I**ck byn a-
uet all seer bedruckt. nochtant islet beter dat
ick vall in dye handen des heren. want sijne
barmherticheyt sint veell dan dat ick vyell in
dy handen der menschen. Ende dye here sen-
de sterfde in **Israhell** des morgens bys an die
gesatte tijt. ende storuen vanden volck van da
bys an **Bersabee** tseuentichduent man. Ende
doe dy engell des heren sijn hant streckten a-
uer **Herusalem** dat he dye verderue: do erbaat
mede sich dye here auer dye bedweermis ende
sede den enghell dye dat volck sloech. **D**es is
ghenocch nu: inthalt nu dyn hant. Ende dye
engell des heren was by der hoeftstat **Areuna**
na des iebuseers. Ende doe sprack **Dauid** toe
den heren doe he sach den engel dat volk slaen.
Ick byn dye gesundycbt hefft. ende ick hebbé
wellicck gedaen. dese dye sijn als schaep. wat
hebbēn dye gedaen! **I**ck bydde dat dyn hant
werde gekiert entegen my ende entegen mijns
vaders huys. Ende doe quam **Gad** thoe **Dauid**
in den dage ende sede em. **G**anck vp ende
maeck den heren eynen altaer in dye hoeftstat
Areuna des iebuseer. Ende **Dauid** gheinck vp
na den woerden **Gad** dye em dye here gebode
hadde. Ende **Areuna** sach ende merckde dat
dy konink ende sijn knechte toe em quamen
ende gheek vyt ende anbede den konink myt
generychden angefichte toe der erden ende sede
Wat is dye salze dat mijn here dye konink
kompt toe sijn knechte? Den sede dauid. dat
ick dese hoeftstat van dy ghelde ende timmer
eynen altaer den heren ende vphore die sterf-
de dye swynde is inden volck. Ende doe sprack
Areuna toe **Dauid**. Mijn here dye konink ne
me se ende offer soe em dat behagelyck is. Du
heffsts ossen ende waghen ende dye uick der
ossen toe nutte des holts ende allet dat wolde
gheuven **Areuna** den koninghe. ende **Areuna**
sprack toe den konink. Got dyn here vntfan
ge dyn gelooffmis. Den antwoerde de konink
ende sprack. geuyteleywys also du wolst. met
ick wyll et van dy gelden. ende dan wylck of
feren mijne heren bequeme offerhande. ende da
uid de galt dye hoeftstat ende ossen vmb vijf
tich siclen siliers ende daer timmerde **Dauid** e-
nen altaer den heren ende offerde bernende of-
fer ende vredeslaem offer ende de here watt gue-
dyck den lande ende dye plague watt verboden

ende hylt vp van **Israhell**.

Hyet eyndet dat tweede boeck der koninge.

Hyet begint dat derde boeck der koninge.

De dye konink **Da**
uid veralde was ende
hadde well daghe des
olders. ende wat men
en myt kleydereu deki-
de he en mochte nyet
verwempt werden.
Darumb spraken sijn
knechte toe em. **S**oet
ken vp vnsen heren den koninghe eyn iongh
ioncftwouwe dye staet deu koninghe ende
weerme ende erquecke en ende slaepe in sijn
schoet ende erwecem vnsen heren den konink.
Ende do sochten se dye schoenste ioncftwouwe
in allen eynden van **Israhell** ende vonden il by
sag dye sunamyten ende leyden dye toe den ko-
ninge ende dye maget was soe well schoen en
se slaepe myt den koninge ende diende em. ende
dy konink bekande et nyet. ende **Adomas**
Agythz seen wart erhauen ende sprack. **I**ck
sall regneren en mackde sik wagen en reigers
ende vijftich manne dye voet em lyepen en sijn
vader en bestraffde en datu niet noch en sachte
warum deystu dat en he was to mact schoen

De koning

Det Koenige

gebaren neest Absolon ende syn rede was myt
Joab seruie soen ende niet myt Abiathar dem
priester dye vp Adomas siden waren Met sa-
doch dye priester ende Banayas Joiaade soen
ende Nathan dye propheete ende dye chemicet
ende dye cherethheet ende dye phereteer ende al
le macht des heers David ende waren niet mit
adomas Ende als doe adomas geoffert hadde
dye wedet ende kaluet ende all verheit by dem
steyne tholeth dye nae was by den boerne wgel
do heyschede hy all fine bwoedere des koenicks
soen ende dye manne iuda dye des koninghes
knechte waren met nathan den propheten en
de banayam ende all dye mechstichsten ende sa-
lomon syn broder dye en hadde hy niet gehes-
chelijcumb sedc Nathan toe bersabee salo-
mons moder En heffstu niet ghehoert dat ado-
mas agiths soen regniert ende ruse here die ko-
mink David en weet des niet dat umb so koem
nu ende nymanet van my ende behalt dyn siele
ende salomons dyns soens siele ende ganck in
to dem koeninghe David ende seg ge em Myn he-
re myn komink heffstu niet myt dynen maget
ghesmoren ende gespraken dat dyn soen salo-
mon fall regniert nae my ende hy fall sitten vp
mynen stoele watumb regniert dan adomas
Ende als du noch daer bist spreken de myt de
koenighe so fall ick dat to komen ende fall d ys-
ne wort vullenbreghen Ende hytumb ginck
bersabee in toe dem koenighe in syn slaepka-
mer ende dye koenick was toe mael olt ende
Abysag dye sunampte dye dyende em doe boe-
gede sich bersabee ende aenbede den koenick
Doe sprack dye koenick toe er wat wolue
Hy antwerde ende sachte Myn here du heffst
ghesworen by gade dynen heren dyn deerne n
ende heffst gespraken salomon dyn soen fall re-
gieren nae my ende hy fall sitten in myn stoll
ende he nu regniert adomas myn here konink
dat du niet en weest ende hy hefft gedoe det os-
sen ende wete dyers ende reell weder ende hefft
ghecopen all des koenicks soen och abyathat
den priester ende Joab den voersten der ritters
schop met salomon dynen knecht en hefft hy
niet gheheyschet nochtant myn here konink
in dy sint alle ougen van psalhell dat du en seg
gest wie in dynen stoele sitten sulle min here ko-
nink nae dy ende et fall ghelypen als myn he-
re dye konink sleept myt sinen redeten dat ik
ende myn soen salomon sollen sunders sijn
dat is adomas fall vns eyn sake aenleggen dat
doch hy vns dat leuen bewoue En als sy noch
niet dem koenighe sprack doe quam dye pro-
phete nathan ende dat wart dem koninge ge-
badeschapt ende seden nathan dye propheete is
hijc by Do nu nathan ingegangen was in des

koenicks anghesicht ende en aenbe de ghenop-
g wt toe det erden sprack Nathan myn here
konink heffstu ghespraken adomas fall reg-
niren nae my ende hy fall sitten vp mynen tho-
ne Want hy is huyde neder ghegangen ende
heft offen gheoffert ende vette dware ende veel
hemele ende heyschede all dye soene des koenink
ghes ende voersten des volcks van ysalhel en-
de abyathat den priester ende doe dye aten en
de drukken voet em doe sprack sv Adomas de
dye koenick leue myt dynen knecht ende sa-
doch de priester en banaya Joiaades soen en sa-
lomon dynen knecht en heyschede hy niet Is
dyt wort niet vrtghegangen van mynen heren
dem koenighe ende en heffstu my dynen kne-
chte niet ghewyset off ghesacht wie sitten solle
vp dem throen myns heren des koeninges na-
em Ende dye koenick dauid antwoerde ende
sprack heyschet toe my bersabee ende als die
in was gegangen voer den konink ende stont
voet em doe swoet dye koenick ende sprack
Teuet dye here die myn siele verloest hefft van
allen anxste want als ick dy ghesworen heb-
be by de heten gade psalhell sprekkende salomon
dyn soen fall regniert nae my ende hy fall sitten
vp mynen stole voet my alsoe fall ick huyden
doen Ende bersabee neghede et aenghesichte
we det erden ende anbedede den koenick ende
sprack Myn here dye konink dauid leue ewic
lickien Ende doe sprack dye koenick David
heyschet my sadoch den priester ende nathan
den propheten ende banayam Joiaades soen en
de als dye in quamen voer den koenick hy
sprack toe en nempt myt uw ures heren knes-
chte ende settet salomon mynen soen vp mijne
muell ende voert en in an die borne Gyon ende
daer salue en sadoch dye priester ende nathan
dye propheete toe eynen koninghe ouer istahel
ende blaset de basune ende sprekt salomon de
koenick leue ende stiget na em vp en kompt
in iherusalem ende hy fall sitten vp mynen tro-
ne ende fall voet my regniert ende ick fall eme
ghebyden dat hy sij eyn leydes here ouer psal-
hell ende iuda Ende banayas Joiaades soen ant-
werde dem koenighe ende sprack Amen Also
speickt die here got myns heren des koninges
recht als die here is ghewest myt mynen heren
dem koenighe soe sy hy ock myt salomon en
de maecke sinen stoell hoegher dan den stoell
myns heren Davids des koninghes Hytumb
gynghen nedder sadoch dye priester ende Na-
than dye propheete ende banayas Joiaades soen
ende dye cherethheet ende dye phereteer dat
waten kempers des koeninges Ende sartten
salomon vp dye muyle des koninges en brach-
ten en in gyon en sadoch die priester nam dat

Dat derde woch

horen myt dem olye van dem tabernackell ende salffde salomon ende blyesen myt basunen- ende all dat volck sprack Dye koeninck salomon leue Ende doe gnick all dye schaer des volcks nae em vp ende dat volck singhende myt floeten ende myt groter vreuden ende doch luyde dat errinck van eren gheruchte Ende dyt hoede Adomas ende alle dye van em ghelaten waren-ende alreyde was dye wertschop gheeynder Ende Joab hoerde dye stemmen der basune ende sprack Wat beduydet dat gheruchte vp dmingende in det stat? Ende dos hy noch speak doe quam Jonathas abyathars soen des prie sters: toe dem sprack adomas Koen hyst yn want du byst eyn starck man en brengst ons guyde boetschap Do antwerde Jonathas adone Geyntrelywysse niet want vnse here die koeninck David: hefft salomon eynen koeninck ghemaect ende hefft myt em ghesant sadoch den priester ende nathan den propheten ende banaiam Joia des soen ende dye cheletheer ende dye pheretheer ende sh hebben en ghesat vp dye muyle des koeninges-ende sadoch die prie ster ende nathan dye propheete salffden en in een koeninck Gyon ende ginghen van dan op vroelick ende die stat wart vol gheruchts: dat is dye stemme dye se ghehoert heeft- ende salomon sitter vp des koeninges stoole ende des

koenincks knechte sint vytghedaen ende ghe benedycden vnsen heren den koeninck David ende sprack en Got vermete salomonis namen bauen dinen namen ende verhoege sinen troen bauen dynen thoeden Ende dye koeninck David boede in sinen bedde ende voert so sprack hy aldus Gebenedijc sy got dye here van ystahell dye my huyden ghegeuen hefft eynen sitter vp mynen stoell ansiende myt mynen oughen. Ende hijrumb worden all dye etuert dye Adomas gheladen hadde- ende sy stunden vp ende eyn yeghelick gnick sinen wech-ende adonias vruchtede salomon- hy stont vp ende gnick in dat tabernakell des heren ende hyelt dye ecke des altaers ende dat badeschapden se salomon ende seden. Hyet adonias entfrucht konink salomon ende helt dat ort des altaers Ende doe sprack salomon dye koeninck. Swere my huyden dat hy synen knecht myt dem swerde met doeden en do Endo sprak salomon. off hy een guet man is soe en soll ein van sinen haer niet vp dye erde vallen- ende wert boesheit in em vonden: so moet hy steruen Ende datumb sannde dye koninck Salomon ende dede en rytheleiden van dem altaer-ende hy quam in ende an bede den koninck salomon- ende salomon sach te em Ganck heym in dyn hups.

Der koningen

Dat tweyde capitell wo Dauid sinen soene salomon gheboet doe hy steruen solde: dat hy van der ee gades niet wyken en solder want de salicheyt syns leuens daet inne ghelegen were ende woe hy em vermaende gheechtich to we sen der gheschichte des verrelikken stndes Jo abs ende noch vell ander synre ryande dye hy gherwaken be gette toe werden van sinen soen ende woe salomon dat allet alsoe vullenbracht nae sinen vaders dode do hy regnierde ende wo bersabee toe salomon quam ende bath vmb abi saac sunampte adome toe gheuen in eyn huys vrouwe ende woe salomon adomiam darumb lyt doeden

Doe nekeden dye daeghe dat Dauid sole steruen ende gheboet sinen soene salomon ende sprack Hye ick gae in den den wech des ghemeynen vleyschs: ghehebbe dy wall ende wese eyn stark man ende beware dye ghesette gades dyns heren dat du in sinen weghe wandelst ende haldes sine ghebaede ende sijn ghericht te ende sine ghetuychmisste als gescreuen is in den ewen M oysi dat du verstaest allet dat du doest ende waer du dy hen kyerst dat dye herte stediche sine reden die hy van my ghespraken hefft ende ghesach. Soe waer dyn kindere bewaren myne weghe ende wanderen voer my in waerheit in eten herten ende in allen sielen: see en fall dy nummermer man affghomen werden van dem stoel p'srahel. Du weist waell wat my Joab dede seruie soen wat hy dede den twen voorsten des volcks van p'srahel Abner neres soen ende amasa Hyeters soe dye hy doede ende stortede dat bloet des strijdes in vreden ende satte dat bloet des steydes in sinen goerdell dye daer was vmb sine lenden ende aen sijn schoe dye hy hadde aen sinen voeten Daerumb doe nae dynre wylheit ende en leyde niet syn older myt vreden toe der hellen. Met den kinderen bersellay van Galaad wese danckbeir ende sy sullen ettende sijn aen dynre tasselen: want sy my toe ghemoete gminghen do ick vloe van dem aenghesichtte absolons dynes broeders Ende hefft by dy semey gera soen des twelvnghes van bauri: dye my vermaledy de in weser vermaledijnghe doe ick gynck toe der woemnghe. want hy my enteghen quam doe ick ouer dye iordaen gynck ende swoer em by dem heren ende sachte Ick en fall dy myt de swerde met doeden: den en salt du niet lyden schuldich toe sijn Du byst eyn wyse man ende wetest waell wat du em doen salt Du salt syn olde daeghe myt synen bloede brenghen tloeder hellen Ende doe syep Dauid myt synen wedren ende wart begrauen in dye stat Dauid

Dye daeghe dye dawid regnierde ouer p'srahel fint ghewest vertich iaer In hebron regnierde hi seuen iaer ende in iherusalem negenenderd tich iaer. ende salomon sat vp sins vaders stoell ende sijn rycck warr toe maell sere bestedighet ende adomas apyths soen ginck in toe bersabee en salomonis moeder ende sy sprack toe em Is dyn inganck ock vredesam Hy antwerde: Doe desam is hy. ende sachte voert Ick spreke gersne myt dy. dem sachte sy. sprick. ende hy sprak Du weist waell dat dat rycck mijn was ende al p'srahel hadde my voerghesath toe eynen koeninghe. nu is dat rycck ouergesath ende is mynen broeder geworden ende dat is em van den heren gheschyen. nu bydden ick eyne bede van dy ende bescheeme myn aenghesichtte niet Hy sprack toe em Hy sprack Ick bid den dy dat du seggest Salomon dem koenyngh want hy en mach dy niet weygheren: dat hy my gheue abyssac sunamytten toe eynen wylue Ende Bersabee sachte Wall: ick fall den komick voer dy spreken Ende daerumb quam Bersabee toe dem koeninghe Salomon dat sy en spreke voer Adomas. Ende doe stont dy koeminck vp ende gynck er enteghen ende bede sy aen ende satte vp sinen thron ende men satte eynen thron des koemincks moeder dy sat em to der rechterhand ende sachte em Ick bid den eyne cleyne bede van dy. ende niet en verscheme myn aenghesicht Ende dye koeminck sachte er Myn moder bidde: dat en is niet temlick dat ik myn aenghesicht affkiere Hy sprak Men gheue abyssac dye sunamytte Adomie dynen broeder toe eynen wylue Doe antwerde salomon dye koeminck ende sprack toe synt moeder Waerumb heyschestu abyssac sunamytten adomie toe wylue: bydde em ock dat koeminck rycck Hy is myn broeder ende merer dan ick. ende hy hefft Abyathar den priester ende Joab seruie soen Ende do swoer dye koeminck salomon by dem heren ende sedo Dit fall myn god doen ende dyt do hy my daet to wat adomas dyt wort hefft ghespraken weder sijn siele ende leuen. ende nu leuet dye herte dye my gheschedryghet hefft ende hefft my ghesach vp den stoell myns vaders Dauids. ende my dat huys ghemacht hefft als hy ghespraken hefft: want huy de fall adomas ghedoedt werden Ende do san de dye koeminck Salomon docht dye hant banaye Joades soen dye slooch en doet. ende soe staect hy Ende dye koeminck sachte abyathar dem priester Chanck in anoth in den acker want du byst eyn man des doedes: niet huyden en doede ick dy niet: want du dye arche gades des heren ghedraghen hefft voer mynen vader Dauid ende ledes den arbeyt in all dem daer in en myn vadet arbeyde. ende daerumb verwarp

Dat derde boek

Salomon abyathar dat hy niet met were eyn priester des heren dat vullenbracht werde drie rede des hecen die hy gespraken heeft ouer dat hys Hely in sylo ende doe quam eyn baide to salomon ende sachte dat Joab hadde nae gheuolghet adomie ende niet na salomon. darumb vloe Joab in den tabernaeckell des heren ende vnbgecrept dat ende des altaers ende dat warr gheboetschapt dem koninghe salomon dat Joab was gheuluwen in den tabernaeckell des heren ende were by dem altaer. Do sande salomon banayam Ioiades soen ende sprack Hanck ende doede den Ende doe quam banayas to dem stbernaeckell des heren ende sachte em Hanck vyt dat sprickt dye koemick. ende hy sachte. Ick en gae niet vyt hijt wyl ick stetuen Ende banayas wederbadeschapde dese rede dem koe ringhe ende sede Alsis heeft Joab ghesachte ende my gheantwoort Ende toe em sachte dye koemick. Doe also hy ghespraken heeft ende slach en doct ende begraft en ende nyim em dat vnschuldighe bloet dat ghestort is van Joab van my ende van myn vaders hys ende geur dye here sijn bloet ouer sijn hoeft: want hy twe rechtuerdyghe man ghedoedet hadde. dye better waren dan hy. ende doede dye myt dem swerde des myn vader David niet en wuste. Abner neres soen den voerst: in der ritterschop van yrahell ende amasa Jethet soen den voorste des volcks van iuda. Ende et bloet kyere wederumb in Joabs hoeft in dat hoeft sines saedes toe ewighen daeghen Met David ende sijn satte ende sijn hys ende syn thron sy vrede van dem heren toe ewicheyt Ende doe ginch vp bauyas Ioiades soen ende creep en aen en floch en doct ende warr begrauen in sijn hys in dre woestenie Ende doe satte dye koninkh banaia Ioiades soer voer en ouer dat volck. en lach den priester satte hy voer abyathar Ende doe sande dye koninkh ende dede soeken Semey en de sachte em Tymmer dy eyn hys in iherusalem ende woen dat ende en gank niet van dan noch hijt noch daer. ende in wat dage du vyt geyst en geyst ouer dat water Cedron so weet dat du gedoedet salt werden: so fall dyn bloet ouer dyn hoeft syn Ende do sachte semey dem koemick. dyt is guyde rede als myn here dve koemick heeft gespraken also fall dyn knecht doen. ende woende semey well daege in iherusalem Ende dat geschach dat nae na dryen iaren dat vluwen semey knechte toe achis Machas soen des koeninghes van geth ende dat warr ghebadeschapteney dat sijn knechte weren in geth. ende doe stut semey vp ende bereide sien esell ende quam in geth to achis to soeken sive knechte en brachte sy van geth ende dat warr ghebadeschap salomon dat semey

was gegan van iherusalem in geth en was weder komen. hy sande na em ende heyschede en en sachte em **H**ebbe ick dy met geturget by de heren en hebbe dy voer gesacht wat dage du ic geyst hijt off daer: so wete dat du steruen sal. En du antwerdest my die rede is guet dye ick gehoert hebbe. watumb en hefft mi gehoeden dat geswaren recht des heren. ende dat gebot dat ick dy gebaden hadde En do sprack de koninkh to semey du weest wall all dat quaet dat dy dyn herte myt kundich is dat du ghegaen hefft David mynen vader. nu hefft dye hete dyn boes heyt gejeuen in dyn hoeft ende salomon soll gebenedijt syn en die thoen danid soll stede syn vor de heren to ewi te dagan en geboet banaye ioiades soen die ginch vyt en floch en ende hy staaff.

Dat in capitell wo salomon wijs heyt van gade koer. ende wo hy die twe vrouwen oordende do hy dat kint wolde laten ent we deilen

Dat rijk warr bestedighet in der hant salomonis en warr in macht to geue get de koninge pharaom van egypten en nam syn dochter: ende brachte sy in dy stat dauids bys dat hy vullenbrachte syn hys en dat hys des heren en die mire iherusalem all vnb ende vmb. nochtant so offert dat volck vp die hogede: want die tempell en was niet getyniert de namen des heren. Ende salomon hadde den heren lyeff en wande de in den g. ba de dauids syns vaders: aen dat dat hy offerte in der hogede en entfengede dat den wyweek. ende hy ginch in gabaon dat hy daer offerde: want dat was die meyoste hoegede Dusent of fechande offerde salomon vp dat altaer in gabaon en apenbaerde sich die here in den slaep des nachtes salomon en sprack. bidde wat du wolt dat ick dy geue En do sprack salomon: hefft myt dynen knechte dauid mynen vader grote barmherticheyt gedaen als hy wandelde in dynen angeichte in waerheit ende ge rechticheyt en myt rechtē herten myt dy. so bewaerdestu em dyn groete barmherticheyt en hefft em geguen eyn en soen sittende vp synen thoen als dat huyde is. en du got en here du hefft doen regnieter dynen knecht vor dauid mynen vader. en ick byn eyn cleyn knut ende en wet niet mynen vytganck noch myne ingant ende dyn knecht is mydden vnder dem volcke den du ghekaren hefft: dat volck is vntelich van manichuoldicheyt. darumb salt du gene dynen knechte eyn leerlick herte dat hy dyn volck tichten moghe ende kunne vaderlicheit geuen tischen guet ende quaet. ende wie mach dyt volck rychten: dyt dyn groet volck. ende de rede was beheg. lick vor den heren dat salos

Het koninge

mon alsulken dinct bath -en do sprack got toe salomon Want du dyt wort hefft ghebede en hefft met vell daege gebeden noch rijk doem noch dynt riande siele:mer hefft dy wijs heyt gehyschet to vndertsheyden dat gericht te Spe darumb hebbet ik dy dyn rede gedaen ende heb te dy eyn wylle herte gegheuen ende verstant. licht also dat voet dy gheyn ghelyck ghewest en is noch na dy vplaen en fall. en ok dat des du niet gebede en hefft hebbet ick. dy gegeuen als rjckdom en en also dat nyemant vnder de koenigedij in all den verledenen dagen gelijk gewest is. en off du wandels in mynen wegen en bewaerst dyn gebade en myn gesette als dy vader gewandelt hefft so fall ik dyn dage lank maken Datumb soe wart salomon wacker en verstande pt dat pt eyn drogn were. en als hy quam to iherusalē en stont vor der arken der gelooffnis des herē en offerde syn offerhande en dede die offerhande der vredesahēpt en eyn grote wyclif op all sinen knechte Do quamē twe weeklysse wye to de koninge en stondē voer en dye welket eyn sprack Ick bydde dy myn here ick en dyt wylf woende in eyne huylē en ick gebaer by er eyn kint in der slaepkameren des derde dages dat nae ick dat kint gebeerde gebaer ok dy. en wy waren to samē en nyman anders myt vns in de hysse vytgenomen vns twe en deses wryes kint is gestoruen in der nacht want slapende hefft sy pt erstickt. en sy stont vpin myddē der nacht en nam mynē son dynē imaget slapende van mynē siden en lach

te den in eren schoet en eren seen dye doet was lachte sy in mynen schoet. en als ick des morgens vroe vp stont dat ick melck geue mynen kinde doe was pt doet doe besach ick en vlytscken by de claren lichte ende vernaem dat hy niet myn en was den ick ghebeert hadde Ende do antwerde dat ander wylf Et en is niet also met dyn soen is doet en die myn leuet Daer entegen sprack sy. du luygest: myn seen dye leuet en dyn is doet. en in deser wylle keuen sy vor de koninge. do sprak die koninck. breng my her eyn swert. do men dat swert brachte voer den koninck do sprak hy Deylt dat leuedige kynt in twe deyl en gesft der eynre eyn halff deyl en der anderen eyn halff deyl Ende doe sprack dat dat wylf der de leuende soen was to den koninge: want alle er inwendicheyt wart beweghet auer eren soen Myn here ick bydden dy gyff er dat kint leuendich en en wilt des niet doeden. Ende dat entegen sprack dye ander Noch my noch dy en weset:mer pt werde gedeylt Do at werde dye koninck Gyff er dat leuende kint ende niet en doede men pt: want dat is syn moeder Ende all yscahell hoerde dat gherichte dat dye koninck gewyset hadde ende enturuchte den koeninck: want sy sagen dye wylf heyt ga des in em vmb recht wt doen.

Dat. iij. capittel Van den voersten ende amptluyden Salomonis dye hy in sinen rjke hadde ende van synen rjckdoem ende manich uoldicheyt syns ghesindes Ende van der dispuetonghe der natuerlichen dynighen.

Salomon die konink regnede ouer alle ysrahell en dese vorsten hadde hy Azarias sadochs des priesters soen Helyo teph ahia zesa soen. Dye scriben waren Josaphat aitlud soen. Dye cäcellare: banaias ioiades soen dye ouer dat het was. Sadoch en abiathar die priesters Iazarias nathans soen ouer dye de by dem kominge stunden. zabab priestet. nathans soen des koemincks frunt. ende abyasat proest des huyse ende addoram abda soen ouer dye tijns. Ende salomon hadde twelft vogede ouer all ysrahell dye gauen kost dem koeminge ende sineu hyspe noch eyn yegelick man dat iat dor gaff eyu ygeliker notdorst. ende sint et namē Benjut in dem berge van effraim. Hendecat in machces ende in salebym ende in bethfames en de in helon ende in bethanan. beneseth in arboth dy was socho ende all dat lant van epher benabmadab des was all dat lant nepchat dor ende dese hadde to wyeue salomons dochter. bana ahiluds soen regnierde thanath ende mageddo ende all bethsam dat gelegen is by Sar thana vnder ysrahell van bethsam bys to atel meula entegen Jegmaan. bengaber in ramoth galaad ock anathiahit manasses soen in galaad ende dese verwaerde dat rijk argob dat in basan is. ly. groter stede ende gemuert. die yselren flote hadde Achynadab addos soen dye verwaerde manaym. achymaas in neptalim en die hadde ock baseimath salomons dochter to wyne. baana husy soen in ater en in baleth. joaphat pharne soen in psachar. Semey helas soen in bennamyn. Gaber suris soen in den lande galaad en in de lande seon des konincks van amor reen en. Og des konincks van basan ouer alle dat was in dem lande iuda ende ysrahell ware vntellick als dye sant des meers in marinch uoldicheyt etende ende drinkende ende vrolik syn die salomon hadde in sine macht all rieck van dem water des landes der philisteen: bys an dat eynde van egypten die em gau brachte ende dienden em all die dage sins leuen. en da gelicks was die spys salomonis dertich mudde dunstes ende lestich mudde anders meels en tien vette ossen ende twintich gemeyne ossen en hundert hemel aen herte bu. ke ende buffelen ende wylde geuoegde ende besath all dat rijk dat ouer dat water was. als van taphsa bis to gazam ende alle kominge der rijke. ende hadde vrede all vmb ende vmb Iuda en ysrahel won den an eyngige vorte eyn yegelick vnder synen wijngarde ende vnder sinen vigeboemē van dan bys to bersabee all dye dage salomonis. En salomon hadde xl. dusent krybten voer dye wa genperde en twelft dusent vor de ridende perde en die voede alle des koemincks vogede voegenant en die noordorst der tasselē des konincks.

salomon bestalten sy myt groter achtē in tiden gersten en stroe der peerde ende dat ve brachten sy vp die stede dat die koeminck was en got die gaff salomoni wijs heyt ende vell syn licheyt ende breytheyt syns herte als sant dat dat is in dem ouer des meers. Ende salomons wijs heyt tract auer die wijs heyt all der de dae oestwert wareit en der egipcier en was wijs dan alle mynischen. Hy was wijs dan Ethan der esrahyte en heman en chalcal ende Doeda mahols soen en hy was veroempt vnder alle heyden all vmb en vmb. Salomon heft gespiaken drydusent bywoerde en hy dysputierde van den hol teren van den eerderwem die daet west in lyba no bys an die ysope die vytwest vyt der wane en speack vnderscheyt temükken. van den dypere van den vcegelen van kripende dypere ende van den vyschen. Ende et quamen van allen volka to hoeren dye wijs heyt salomonis ende van kogeningen der lande dye hoerden sine wijs heyt.

Dat. v. capitell wo salomon den tempel ymerde. Ende woe in desen capitell beschreuen wart dye gantse schickmisse en manere der timeringe des tempels et hy betrap wart Ende wo hyram dye koninck tyri hulpe daer de

Gnde do sande hyram dye koninck van tyri sinen knecht to salomon want hy gehoert hadde dat sy en gesalfst hadde in eynen koninck voer synen vader: want hyra was alijt Davids vrunt. ende salomon sande to hyra se 3 gende. Du weyst wall de wylle. Davids mys vadees wat hy met en mochte tymmerē dat hys dem namē des heren sines gades vmb des kryges en strep des wylle dat hy all vmb hadde bys dat sy dye here gaff vader dye voetsparen synre voete. ende nu heeft my got myn taste gegeuen all vmb ende vmb ende daet is gepn wedewordicheyt noch weter vermodyng. dat umb so denken iet to tymmeren eynen tempell den namen gades myns heren als dye here heeft gespraken mynen vader dauid ende sachte. dynen soen den ik dy fall geuen vp dynen stoell hy fall my timmereen eyn hys myne name. hijumb so gebuyt dat my dyne knechte affhouwen cedeten boeme van de berge lybano ende myne knechte sine mit dyn knechte ende dynre knechte loen fall ich dy geuen wo vell du des behoffst. Du weyst wall dat in mynen volke niemand en is die dat holt hou wen kan als dye van sydon. Ende als hyra gehoede dye wort salomonis. hy wart sere vertrouwt ende sprack. Ghebenedyt sy dye here hyuden dye gheghueuen heeft David eynen sere wesen soen ouer all dyt volck. Ende hyram sande toe salomoni en sachte. Ich hebbe

Der koninge

hoert alle dat du my ghebaden hefft. Ick soll doen all dynen wyllen in cederen holte en in de dennen holteren. Myn knechte sollen sy affdon van dem berge van libano bys an dat meer en ick soll sy to hope doen maken to voeren in den meer bys an die stat die du tekens ende soll sy daer brengen en dat salte du sy entfangen en du salt my noordorff geuen dat van myn huys gespyst werde. Ende alsoe gaff hyram salomon cederen en dannē holt na all synen wyllen. Ende salomon dye gaff hyram twintichdusent muddes wetes syn huys myt to spysen. en twintich maten des alte puerste olyes. dyt gaff salomon hyram alle iaer. en dye here gaff wylheit salomon als hy em to gesach hadde. en dat was vrede tuschen hyram en salomon ende mackden eyn verbunt vnder en beiden. en salomon die komink koer weetklyde vpt all ystahell en was er getaell. xxx. dusent man en sande dye vp dat ghebrachte van libano tyendusent alle maende dye eyn na dem anderem: also dat sy waren twe maende in eren huyseren. ende Adoniam was eyn bewaret des volcks. En salomo hadde. lxx. dusent man dye die voerden droeghen en. lxx. dusent steynmetzer in dem berge an die er hofte meyster waren van allen werken. der in getael was drydusent ende dryphundert die dem volck gebaden dye dat werck deden. En oock gheboet de konink dat si nemē grote en kostlike steyn in dat fundamēt des tempels en mackē dye vne kantich dye salomons steynmetzer gheslichten hadde ende hyrams steynmetzer. Ende die dat kereyden dye steyne en dat holt vmb dat huis to bouwen waren vpt der stat byblos.

Dat. vi. capitell. van der schicknisse des tempels salomonis den hy dem heren tymmerde ende wo hy beschreuen wurdet na all synen deys len daer na hy bereydt was.

Dat geschach des. iij. c. ende. lxx. iaers des vptganges der kinder van ystahel uit egypten in den vpterdeniaer in der maende Februar des meyes. Len dat was de tweede maent des ricks salomonis ouer ystahel. do legode hy dat huys to tymmerade de heren en dat huys dat komink salomon bouwede de heren dat hadde. lx. ellenbagen in die lengede. en. xx. ellenbagen in de breyde en. xxx. ellenbagen in die hoegede. en der inganck voer de tempell was. xx. ellenbagen lanck nae der maten der breeden des tempels en was tien ellenbagen breyt voern an dem aengesicht des tempels. en hy maakte in den tempell vinsteren: en bynnen wyt en enbuten enige. ende tymmerden vp die wen de des tempels gebene all vmb an den wende des huyse all vmb den tempell des throns en mackē siden all vmb en vmb dat gebene dat

beneden was: was vijf ellenbagen breyt. Ende dat myd delste gebene ses ellenbagen breyt en de dat derde geboene hadde seuen ellenbagen in dye breyde. ende balken satte hy in dat huys all vmb en vmb dat sy niet en hingen in de mu ten des tempels. Ende do men dat huys tymmerde ende wart getymmet van bereyden en volmackden steynen also dat ny hammerlach in de huyse ghehoert en wart do men dat tymmerde noch exē noch yserlach. Dye doet der myd delsten siden was an der want der rechte sider des huyse ende ginch doch eynen wyn delsteyn vp in dye myddel kamet ende van det myddelen in de derde kamet off wominghe. ende hy tymmerde dat huys en vullenbracht dat Ende hy deckde dat huys myt sparren en cederen holte en mackē eyn geboene auer dat huys vyf ellenbagen hoech en bedeckde dat huis myt cederen holte. En dat wart des heren wort to salomon en spraeck. Dyt huys dat du tymmers off du in mynen gebaden wandelst ende myne gerichte dopst en bewaerst all myne gheboet en wandelst in den: so fall ick dy myn rede bestedigen dye ik gespraken hebbe to dauid dyn vader en fall wonen in mydden vnder ystahel niet laten. datumb tymmerde salomon dyt huys en vullenbracht dat en tymmerde wende des huyse en bynnen myt cederen brederen van de paument des huyse bys an dye hoegede der wende en bys an de sparren. ende hy bedeckde dat en bynnen myt cederē holte en deckde dat paument des huyse myt dunne brederen. Ende hy tymmerde dat echterste deil des huyse des tempels. xx. ellenbagen hoch myt cederen boerdē van de paument bys an dat hochste ende mackē dat bynneste hus dat is dat bedhus in dat hillige der hilligen. ende die tempell * dat was dat buyterste huyse. dat was van. xl ellenbagen an den dooren des bede huyse. ende all dat huis was en bynnen beleyt myt cederē holte en dat hadde syn drevzel en syn veruell kunstliken gesmedet ende syn semte vpgaende Ende allet was et beleyt myt cederen taffelen. ende geyn steyn erscheyn in der want ende eyn bedehuys mackē hy in dat myddel des huyse in dat bynneste deyll: dat hy dat sette die arche des geloeffins des heren. ende dat bedehuys hadde. xx. ellenbagen in die lengede ende. xx. ellenbagen in die breyde ende. xx. ellenbagen in die hogede. ende bedeckde ende beleide dat mit pure golde ende dat altaer was myt cederen beleyt en dat huys vor de bedehuise was mit pure golde bedeckt. en de lampē watē angenegelet myt gulde negelē. niet en was in de tempel dat niet myt golde bedeckt en were. en all dat altaar des bedehuyses was myt golde gecleydet ende

mackde in dat bedehuys twe engell van olyue holt. x. ellenbagē hoch. des eynen engell vloegel vijff ellenbagē. dat is. x. ellenbagē vā dem eynde des eyns vloegels bys dat eynde des anderengel in geliker mate en was eyn werk in beyde engelen. dat is die eyn engell hadde tien ellenbagē in die hoegede en des gelicks der ander engell. en hy satte die engell in mydden des binnesten tempels: en die engele streckde ere vloegle dat dye eyn die want toerde myt eyne vloeghell thoe der eynre syden ende dye ander die ander want to der anderen siden. en die ander twe vloegle werde sich to samen in mid den in den tempel. en die engel ware myt golde bedeckt en all de wende des tempels all vīm ware gesneden en gegrauen myt wunderlike wyse. Ende mackde daer in engele en palmboeme en wunderlike gemelte recht off sy vyt der want schenen. en oock dat paument des huyse was enbynne en enbute myt golde bedeckt. Ende in den inganck des bedehuyses mackde hy twe doerē van olyuen holte ende vijff poste der winkle ende twe doeren van olyuen holte en dede dat in grauen gemelte der engell ende des gelykes der palmen en schoen gesmitte dat vere dat vyt recke en bedeckde dye myt golde. en ouerdeckde so wall dye engell als dye palmen twyger en vort dat ander myt golde. Ende hy mackde in den inganck des tempels poste van olyuen holte vijfkantich en twe doerē enbuytē doeren van dannen holte en eyn yegelike doer was dubbel ende hilden sich to samen vpgaende ende hy lyet dar in grauen engel ende palmē en ander gesmitte sere eschimende ende waren alle myt golde bedeckt vijfkantich recht na de līne ende mackde dat eyn voerhuis myt dryen or deningen van polleit den steynen en eyn ordyninge van cederen holte. Des vyerde iars wart getymmet dat huyse des heren in den maende Tyro ende in den cylfden iaer des maendes Ebul dat was dye achte maent: was dat huyse vulmacht in allen finen werken ende myt allen huyseade ende tymmerde dat in seuen iaren.

Dat. viij. capittel Van der vullenkomenlyxt
der tymmeringe des tempels Salomonis nae
all sinre beschrijvunge ende sunderlingen vā der
columppen ende vaten des tempela.

Salomon die bouwede syn huyse in. xxx
iaren ende vulmackde dat in der tijt hi
tymmerde dat huyse dat syn houe huyse
was hundert ellenbagē lank en vijftich ellen
bagē breyt en. xxx. ellenbagē hoch. en vyer
vīmbgenge tuschen cederē suyle en cederē holt
sueyt men to den suyle ende myt bederen van
cederen: beleyt hy dye gantze kamere de stont

vp. xlvi. suylett. eyn syde hadde. xv. suylett ene
gen eyn staende en gelick wyt van eyn: sich an
synde en vp den suyle vijfkante hoolet dyc
wareu gelick vijfdeckdich. ende hy mackde ey
nen vīmbganck van suyle vijftich ellenbagē
lank ende dertich ellenbagē breyt. ende evne
anderen vīmbgancks ende mackde dat suulen en hoi
ue decks bouen an dye suyle. Hy mackde eyn
portick off voerhuis daer in dye geticht stoell
was ende hy beleyt en myt cederen holte van
dem paument bys an dye hochde ende eyn hu
ysgyn: dat in men satth to getichtre: was in mid
den des porticks gelicks wercks. ende hi mak
de eyn huyse pharaons dochter die salomon te
wyue hadde genomen myt al sulken gelike we
ke als die portick gemaelt was all myt kostly
ken gesteyntre na eynre maten ende regelen vā
buxten ende van bynnen gehouwen waren van
dem fundamente bys an dat ouerste van de
want ene bynnen bys an dat groote voer
huis. Ende dat fundament van groten kostly
ken steynen tyen off acht ellenbagē lank. en
de dat bouen kostlyke steyne dye van gelyke
maten gehouwen waren des gelycks och van ce
deren. ende dat grote voerhuis runt drie vīse
vā gehouwen steine en eyn ordynonge vā geho
uelden cederen holte. ende oock in den binnesten
voerhuyse des heren ende in den vīmbganck.
Ende dye koemink salomon sande ende lyct bā
gen. **H**yram van tyro eynte wedewen soen van
neptalims geslechte des syn vader van tyren
was eyn weecman van metaell to gyten ende
vull wyls hert ende verstandes ende lere to ma
ken van metaell all werke. Ende doe hy quam
to dem koninge salomon die mackde em all sin
werck ende mackde twe even suyle eyn yegelik
achtien ellenbagē hoch. eyn rechte līme. vī
ellenbagē de gynck vīmb beide die suyle en twe
hoeftstucke die men vp dye suyle settē mocht
alle gegaten van even. eyn yegelike van den
was vyff ellenbagē hoch ende geketent toe
hope wunderlyker wyse: off et eyn ghestricht
nette were. Ende beyde hoeftstucke waren ghe
gaten. seuen kunne neetwerck in eynen yegelik
ken hoeftstucke ende vulmackde dye suyle en
de dye hoeftstucke. ende dye twe settinge van
yegelicken hoeftstucke myt den gegaten vīmb
gaenden netten dye bedeckeden dye garnaten
appell. gelyker wyse dede oock hy deme anderen
hoeftstucke. Ende die hoeftstucket waren en
bouen den hoeftden der suyle waren geketet
als hylien: vyer ellenbagē hoch. ende voer dye
anderen hoeftstucke in den hochsten der suile
na mate eynre yegeliken suyle entegē de netto
twe hūdert gantē appel warē an de anderen
hoeftstucke en satte twe suyle in de ingāk des

(D)e koningz

tepels ende doe he de rechte suyle hadde gesat
de noemde he se **Jachym*** dat heet gestedyc
hyt. des gelijk so richte de he ok de tweede suil
vp en noemde de booz* dat is in statekden. Len
de rydye hoeffde der suylen satte he dat werk
der llien. ende so was volbracht dat werk der
suylen. ende he maekde een gegoten waschuat
van enen voerde toe den anderen tott all vmb
tien ellenbogen wyt. vijf ellen tegen hoech en
de rydye dertich ellenbogen lanck daer me-
de was dat vmbgordet ende vnder den boc-
den was dat alle vmbg rauen tien ellenbogen
omgaende dat waschuat ende twe gesimpte
myt hystorien waren ghegoeten ende stonde
vp twelf ossen. der kyeden sic drie in dat nor-
den. ende drie in dat westen. en drie in dat suy-
den. ende drie in dat oesten. ende dat was dat
waschuat enbouen vp. ende alre echtesten wa-
ren daer vnder verborgen dydye dyckde des va-
tes was drie vncpen* **dat is een hantbreyp**.
ende sijn voort was recht als een voort cynes
keleks ende als een blat van eenre gekromde
lylien. ende dat holte twedisen maten ghe-
noempt batos. ende he maekde tien mikinge
vundersuyle ryer allenbogen lanck ygelyck. en
desuyll ende vier ellenbogen breyt ende drie el-
lenbogen hoech ende dat werck der vundersuy-
len was enbinnen geschauen ende ghegrauen
tusschen den werueren vnde den kronckens en-
de scieckens der leuen. ossen ende engele. ende
oock alsoe vp den weruen daer enbouen. en
der den leuen ende ossen recht als sticke van
eren hangende. ende een ygelyk myt ryer ras-
denn. ende dye ossen cren' ende doer dye ryer si-
den recht als scholderten gegoten daer dat vp
rastede ende dat waschuat tegen een sich kyter
den Dye mont des rates was binnen inde ho-
ghesten des hoeffdes. ende datmen enbuyten
sach was eyns ellenbogen gants tott. en had
de we samen eynen ellenbogen ende eynen hal-
uen. Inde oerde te der suyle waren veende din-
ge ghegrauen ende dat myddell tusschen der sui-
len vierkant ende met tott. ende de vyer rader
dydye anden ryer orden der vnderlagen waren:
waren an een ander geuest vnder der vnderla-
gen. een ygelyck rat was hoech andethaluen
ellenbogen ende dye rader waren gelick: alsoe
als dye vnder anden wagene pleghen toe sijn.
ende esse ende daer dye esse in werft. ende
dydye speken allet ghegoeten ende ryer scholdert
ken aen yghelijken oerde eyner vnderlagen
ende waren ghegoeten ryih der vnderlaghen
ende to hope gheuecht. ende inden hogesten
vanden vundersuylen was eyn tottdycheyt an-
derhaluen ellenbogen alsoe ghesmedet dat
men dat waschuat dat vp serten mochte: dat
hadde sijn ghesneden ende ghegrauen werck

wunderlyker wyse in em se luen. ende dydye
deren dydye ghegoeten waren van myssinghen
ende inden ordeten waren ghegoeten ende ge-
grauen engell ende leuen ende palmen vpstaen
de recht als een minscht dat niet tho siende en
was offre dat ghegrauen was. met dat was
offre se all vmb verhauen ende ghesat waren.
ende inder seluer wyse maeckde he dydye tien vna-
dersuylen van eyner maten van eyner ghegoe-
te: ende van eyner formen ghegrauen. ende ha-
maekde tien der waschuat ghegoeten van
myssingherende een yghelyck van den helde
tien maten ghenoempt batos. ende yghelyck
waschbecken was tien ellenbogen wyt ende sat-
te dydye waschuat een ygelyk vp een vande
vundersuylen. ende doe satte he vijf van den toe
der rechterhant ende vijf tho der luchterhant
des tempels. **Dat** groete waschuat satte he ob-
thoe der rechter siden des tempels teghen dat
oesten in dat suyden. ende **Hyram** dydye maeck-
de ketele ende vate dydye bouen ende vnder ghe-
lyke wyt waren. ende vate als pollen ende vol-
bracht allet dat werk **Salomonis** inden tem-
pel des heren ende twe suylen ende drie lysten
an dydye hoefft stucken vp de hoeffde der suyle.
ende vperhundert apell van garnaten in twe
wtkens. twe ordeninghe der appell in een yge-
lyck netkens: toe decken dydye lysten der hoefft
stucken: de daer waren vp den hoeffde der suyle.
ende tien vundersuylen ende tien waschuate
daer vp. ende dat grote waschuat ende twelf
ossen daer vnder ende kettele ende vate to den
bernen den offter. ende vact thoe wine als pollie
All dy vaten dydye **Hyram** gemaect hadde in
den huys des heren dydye waren all gegoten va
myssinge. **Dese** goet dydye konink salomon inde
veldygen lande der iordanen in lemyget erden
entusschen sochoth ende sartan. ende salomon
satte all dydye vact in dat huys des heren. ende
want des myssinges alsoe veel was so en was
daer geyn gewicht aff. ende salomon maeckde
alle dydye vact inden huys des heren een gulden
altaer ende een gulden taffel daer men vp lede
dat broet der voerlegginge ende gulden kade
ter vijf toe der rechter siden ende vijf tho der
luchter siden: tegen dat bedehuys van puyren
golde ende recht als lylien bloemen. ende daer
vp gulden luchten en gulden scheren ende kru-
ken ende krouwell schalen ende mortelstene en
de wyrock rate van puyren golde. en de thore
der dooren des binnersten huyses dat daer
was dat hylige der hylgen en voert de thore
der doore des tempels wat all gulden. ende vol-
bracht all dat werk dat salomo timmerde in
des heren huys en gaff dat in all dat sijn vader
gehylicht hadde siluer en golt ende de vate en
sat de wedet inde schat des huys des heren.

Dat achte Capittel. Woe dye archa inde tempell bracht wart ende salomon den heren bat voer alle laken des volks.

De vergadderden sich dye oldesten van ysrahell myt den voosten der geslechte ende dye leydesmannen der ghefinde der kynderen van Israhell thoe den koeninghe Salomon in Iherusalem dat se droeghen dye Archas des verbondes des heren vander stat David dat is van sion ende alle ysrahell quam thoe den koenyngh Salomon in den maende Bethany. dat is dye sesuende maende van den hoechtylycken daghe. Oech quamen alle dye olden van ysrahell ende dye priesteren naemen dye Archas ende dweghen dye archa des heren ende dat tabernakell des verbondes ende alle dye vaeten des hyllyghen hupses dye inden tabernakell waren ende dye dweghen dye priesteren ende dye leuyten ende dye koenick salomon ende alle dye schaet des volcks van Israhell dye thoe em ghekomen waren gheghen myt em voet der Archen ende offerden schaepen ende offerden oock ossen aan ghetaell: meer dan men meynden: ende dye priesteren dweghen dye Archas der verbondes des heren in sijn stat in dat bede huys des tempels yn dat hyllyghe der hyllyghen vndet dye vloghelen der enghelen: ende dye enghelen spreiden ere vloegelen auer dye stat der Archen ende beschurende dye archas: ende dye dragheboem daet enbauen: ende doe dye dragheboem voer vyt schenen ende et vterste verschenen bryten dem hyllyghen huyse vor den bedehuys *hingen se een gardin daet voer: lende alsoe wtschenen se niet meer daer bryten ende dese waren daet bys an desen teghenwoerdighen dach: ende in der Archen en is anders niet dan dye twe steynen tafelen dye Moyses daet in ghelach hadde in oorb: doe die here een verbont maeckde mit israhels kinderen: doe se gingten rit den lande van egip ten ende dat geschiede dat doe dye priester gingen vryl den hyllygen huyse dat een neuvel rec uulde dat huyse des heren: ende de priester en mocht niet staen ende dreyen vrm des neuvels willen: wat de glorie des heren hadde rettelt dat huyse des heren. Do sprak salomon De here sede he wolde wonen inden neuvel timmeren de heb ik dy een huis gemaect dy in to wonen: dyn stoel is stede ewichlick Ende die konink kierde sijn aengesicht vrm ende gebenedyde alle der scharen van ysrahel ende alle dye vergaderinge israhels volcks stont. Ende do sprak salomon Gebenedij si dye here got van ysrahell die myt sinen munde gesproken heeft toe David minen vader ende vullenbrachte dat in sine

handen: ende sede. Van den dage aen dat ych mijn volck Israhell leyden vryl Egypten en hadde ick geyn stat vytuerkoren van alle den geslechten van israhel: dat my een huys ghetimmert wordende mijne name dat were mit ick heb dauid vytuerkoren dat he si oure myn volck: ende myn vader wolde getimmert heb ben een huyse den namen des heren godes van israhel. Ende die here sprack to David minen vader. Dattu gheghecht hefft in dinen herten toe timmeren een huyse minen namen: dat met de destu waell: dattu dat in dinen sin hadde Nochtant soe en salstu my dat huyse niet timmeren: met dyn soen dye vryl fall ghaen vryl dinen lenden. He fall timmeren dat huyse mynen naemen. Ende dye here heeft bestedycht sijn reden dy he gesproken hadde ende ik stone voer dauid mynen vader ende heb geseten vp den thronen van israhel als dye here gesproken hadde: ende ik hebbe getimmert een huyse den namen godes des heren van Israhel: ende hebbe daet in gemaect een stat der atken des heren daet in dat verbont des heren is: daet he gemaect hadde myt vnsen vaderen do se vyt gingten vryl den lande van Egypten: ende Salomon stont voer den altaet des heren voer alle der vergadertingen des volcks van israhel: ende vryl streckde sijn handen inden hemmel ende sede. Ghot vuse here van Israhel: dy en gheen got gelijk inden hemmele enbouen noch vp der erden beneden: dye du bewarest dat rebonit ende dye barmharticheyt dinen knechte dyt voer dy wanderten in alle eten herten ende du hefft dmen knechte dauid minen vader ge holden: dattu em hadde gheslacht myt den munde heuestu em thoe ghesproken: ende he uest dat mit den handen vullenbracht: als dat huyden schijn is. Hyerumb myn got ende here van Israhel soe holde David mynen vader dattu em heuest thoe gheslacht ende gesproken: van dy en fall mit werden afferghomen een man voer my dye sitten vp den troon van Israhel. Alsoe doch dat offste dyn kinder bewaeren eten wech dat se wandelen voer my als du heuest ghewandelt in mynen aengesichte: ende nu hers ghot van Israhel werden dyn woert ghestedycht doe du ghesproken he uest toe dauid dinen knechte minen vader en de hyerum en is doch niet toe meynen dat got waerlyke woene vp der erden: want is dat de hemmel ende dye dye hemmele der hemmelen dy niet begripen en mogen: woe wael dan dit huyse: dat ick dy ghetimmert hebbe: met sic an thoe den ghebede dyns knechts ende thoe synen bedinghen here myn ghot. Hore den loff ende dat ghebet dat dyn knecht huyden voer dy biddet dat dyn oge open sijn ouer dit huis

Der kominge

nacht ende dach auer dat huys daet van du
heffst ghesproken. mijn naem sal daer sijn. vp
dattu verhoest dat geber dat dyn knecht toe
dy byddet in deser stede. ende verhoest dat ge
bet dyns knechtes ende Israhell dyns volcs:
soe wat se bydden in deser stede. ende dat ver-
hoest in der stede dynet woeninghen in den
hemmell. ende du dat verhoest: soe salstu ghe-
nedych sijn. Offte dye minsche sundyghet te-
ghen sinen neghesten ende heeft enighen: eydt
daet toe ho wtenden is ende kumpt vni des
eydes wylle voet dyn altaat in dyn huys: du
here du verhoer en inden hemmiele ende do en
de ordene dinen knechte verdoemende den bosen
en vergeldende em sinen wech auer sijn hoeft.
ende rechtersdyghe den ghorechtighen. ende
gheue den nae sijne ghorechtichey din. ende
offte dyn volck van Israhell sine ryande vlyt
want dat dy noch sundyghen wert ende doen
penitencyen ende byechten dinen naemen ens
de koemen ende roepen ende bidden dy an des-
sen huyse: soe verhoer se inden hemmiele. ende
vergheue dinen volcke Israhell. dy sunden en
de leyde se wedder in dat landt dattu heffst e-
re vaderen gegeuen. en offte dy heimel besloten
woerde en regende met vni ere sunden wylle
en bedon se d an vp deser stat en deden penitentie
dinien namen en se sik kerde van eten sunde
vni ers bedoofms willen: soe verhoer se in den
hemel en vergeue de sunden dynre knechye en
de dyns volcs Israhell. ende wylle se in enen
gueden wech daet se in waideren: ende gheue
ouer dat erctike re ghen: dattu dynen volcke
heffst ghegheuen in een ercticheyt ende offte
hungere vplustunde inden lande: offte sterf: d:
offte bole lucht: offte ruyppen: offte houwpun-
gher: offte schedelyck dou: ende offte ere vyan-
den se verdrucken: ende ere poerten belechte:
alle plaghe alle sieckde: ende alle vngelucke
ende vloeken dye thoe koemen mach alle den
volcke van Israhell. soe wye dye plaeche syns
herten bekent. ende vythstreckt sijn handen
in desen huyse: den verhoer du inden hemmiele
ander stede dynre woeninghen. ende wese en
ghenedych: ende doe dattu gheuest eynen yge-
lycken nae sinen weghe als du dyn herte siend
de werdest. want du alleynie bekent dye heren
ten alt minschien kinderen: dat se dy alle das-
ghe vruchten: soe langhe se leuen vp dem
aenghesichte der erden: dye du heffst gheghe-
uen vnsen vaderen. ende oock off enich vremde
man quaine dye niet van dinen volck Israhell
en were quaem van vremden landen vni dyns
namen willen: ende hadde vernomen de macht
dyns namen en woe mechtich dyn hant ware
ende dat dyn arm vrgestrekten were ouer all en
als die kompt. ende bedet in deser stat den ver-

hoer du inden bestimmele inden fymamente dy
re woningen ende doe alle dat daerumb de vte
de dy antoepet vp dat leren alle volcke der lan-
de dinen namen vruchten: als dyn volcke ista
Hel. ende weten dat dyn name angetoopen is
auer dyt huys dat ick dy ghetimmerd hebbe.
ende off dyn volck vpt toghen toe stide tegen
syn vanden doet welcken wech du se sendest
ende beden dy an teghen den wech der stat de
du heffst vtuerkoren ende teghen dat huys
dat ick dinen namen getimmerd hebbe. verhoer
er ghebet ende er bedinghe inden hemmell en-
de doe en gherichtie: ende off si dy sundyghen-
want daer en is geyn mische die niet en sun-
dyghe: ende du dan vormich werdest ende ouer
leuerst se eren viandē ende se werden geuangē
in eter viande lant: dat si nae off vretie: doen se
dan penitencye in erē herten in der stat der ge-
wacketisse: ende sick bekyeren ende dy bidden
in eter gheuenekemisse ende segghen. Wy heb-
ben ghesondych ende boeslichen ghebaen en
de snoedlyken: ende se wedder kerten toe dy in
gantsen herten ende mit alle eret sielen in eter
vanden lande daet in se geuangen geleit syn-
ende antoopen dy teghen den wech eres lan-
des dattu even vaderen heffst gegeuen. ende te-
gen den wech der stat die du heffst vtuerkore
ende des tempels den ick ghetimmerd heb dy-
nen naemen: soe verhoer inden hemmel inden
fymamente dyns stoels er ghebet ende er be-
dinghe ende doe en gherichtie: ende wese ghene
dyghe dinen volcke dat dy ghesondych heft
ende all er quachtept dy se regen dy gedaen
hebben ende gheyn baenherticheit voer en de
se geuangen hebben dat se sik eret verbarmde
want si sint vmer dyn volk ende dyn erue de
dy geleyt heft vpt den lande van Egypten in
midden vpt den yseren ouen dat dyn ogen op-
sijn toe den gelede dimer knechteu. ende dyns
volcs van Israhell ende verhoer se in alle den
daer in se dy antoopen. want du heffst se dat
aff gescheyden in een erue vyt alle den volcke
der werlt: als du gesproken heft doet my
sen dinen knecht doe du got ende here vnsre ve-
der leydest vpt egypten. ende dat geschiede als
salomon bidden de den heren volbracht hadde
all dyt bydden ende gebet doe stont he vp van
den augsichte des altaers des heren. He had
de beyde sijn knien vp de et de geboget en had
de sijn hāde gestrekt to den hemel en he stont
ende gebenedide alle der vergaderinge van isra-
hell myt goeter steunen ende sprak Gebene
dyt si dye here dye raste heft gegeuen sinen
volcke Israhell nae alle den als he gesproken
heft. ende daer en is noch myr ghehuide ent-
uallen van all den gueden de he gesproke heft
doet Moysen sinen knecht Got vnsre here die

Wat derde boek

si myt vns als he is geweest myt vnsen vaderē
dat he vns met en verlaet noch en verwerpe-
met he nege vnsē herten toe em. vp dat wy wā-
delen in alle sinen wegen ende bewaren sijn ge-
wode ende sijn gesette ende sijn gherichtē so wo-
he dye vnsen vaderen geboden hadde. ende de-
se mijn reden sijn daer mede ik den heren gebe-
den heb voer den heren nekende gode vnsen he-
ten niet ende doch dat he doe gherichtē synen
knechte ende sinen volcke ysrahell alle daghe
vp dat weten alle volck der erden dat die here
got is. ende daer en is gheyn ander bouen em.
ende vnsē herte si vullenkommen myt goede vns-
en dat wyp wandelen in sinen gheset-
ten ende bewaren sijn ghetoden als oech huy-
den. daerumb soe offerde dye koenynck ende
all ysrahell myt em offerhande voer den heren.
ende Salomon affde de vdedesaem offer dye hi-
den heren offerde tweenderwintichdusent osse
ende hundert ende twintichdusent schaepen.
ende dye koenynck ende ysrahels kinderen wie-
den den tempel des heren ende inden dage soe
hyllyghe de dye koenynck dat myddelste des
voerhuyces dat daer was voer den huyse des
heren ende de daer bernende offer ende offer
de wticheyt der vredesamen offer. want dat e-
ren altaet dat voer den heren was dat was to-
cleyne ende en mochte niet begripen dye bernē
de offer. ende dye sacrificie ende dat vet der vre-
desamen offer. ende daerumb maeckde Salo-
mon inder tij een groet hoechrijt ende all ys-
rahell myt em een grote schaer vanden ingan-
ge Emath bys an dat water egyptē voer go-
de vnsen heren seuen dage lanck ende seuen da-
ghe dat sijn. xiiij. dagen. ende des achten da-
ghes lyet he dat volck ende dye gebenedyden
den konink ende gingen vrolyken to huyse in
er woningeu ende waren vrolycks herte auer
all dat guet dat got hadde gedaen dauid sine
knechte ende ysraheli sinen volcke.

**Dat negēde Capitell. Wo dye here Salo-
mon ander werff verscheen ende em sede woe-
dat em gaen solde ende den volcke.**

¶ **I**n de drit gheschyde als dat salomon
volbracht hadde dat ghetimmer des
huyses des heren. ende dat ghetimmer
des koenings en alle dat he begheerde en
de maken wolde. doe apenbaerde sich dye here
em anderwerff alsoe he em voer geapenbaert
hadde in Gabaon ende sprack toe em Jck heb
be din ghebet ghehoert ende dñt aentwoepen
daer mede du my aenghebedt heuest vor my
Jck hebbo dat huy gheylighet dat sa ghe-
timmer heuest dat ick minen namen daer set
te ewelyck. ende mijn oghen. ende mijn herte

sullen daer sijn ewelick. ende offre du wandels
voer my als din vader ghewandelt heeft in
conuoldycheyt des herten. ende in ghenichtie-
heit. ende deyst alle dat ick dy gheboeden heb
te ende holdes mijn gesette ende mijn gherichtē
soe soll pck settten den thwoen dijns rijkha-
uet ysrahell thoe ewyghen daghen als ick Da-
uid dinen vader thoe ghesproken hebte seggi
de van dinen gheslechte en soll niet affgheno
men werden een man vanden stoele van ysra-
hell. Ende offte ghy myt affkyeringe uw aff-
kyett ende uwe kinderen en de my nyet nae en
volghet noch mijn gheboeden nyet en holdet
ende mijn ghesette dye pck uw voerghelacht
hebbe. mer eweck gaet ende vremde goede s-
ret ende se aenbedet: soe soll ick ysrahell nemen
vpyt den lande dat ick en ghegheuen hebbe en
de den tempel dye ick gheylighet hebbe. my
nen namee soll ick verwoern van mynen aen
ghesichte ende ysrahell soll sijn in een bivort
ende in een spot allen luden. ende ddt huyse soll
sijn in een exemplē. Alle dye daer ghaen doer
si sullen sich verwonderen ende sullen vloeken
ende segghen. Waerumb heeft got aldus ge-
daen desen lande hinde desen huyse. ende si sullen
antwoorden. Want si hebben got uren heren
ghelaten dye et vaderen heeft gheleyt vyt de
lande van Egypten ende sint vrienden goden
nae gheuolghet. ende hebben dye gheert ende
aenghebeden. daerumb heeft dye here all dyc
quaet auer se gesant. En de daer nae auer twin-
tich iaer nae den de tempel ende des koninkhs
huyse gheuwet waren. daer thoe dye konink
Hycam van Thyci gaff Salomon cedan en
de dannen holter ende golt thoe alle dem dat
werk he des behoeftre do gaff salomon hycam
twintich steden inden lande van Galileen. en
de Hycam ghinc vyt Tyro dat he dye stede
besuge dye em salomon gegheue hadde. ende
en behagede em niet eu de sprak snt die steden
dy du my ghegheue heuest broeder. ende ho-
noemde se dat lant chabull. dat is der mysha
ghinghe. thoe huyden vp desen dach. Ende
hycam sande den koeninge salomon hundert
ende twintich gherwychte golde. Dyt is dys
summa der kost dye daer offerde dye konink
thoe timmeren dat huy des heren. ende int
huy. ende Nello ende dye myuten van iheri
salem ende Ezer ende Maghodo dyt ende Ga-
zer Phatao dye koenynck van egypten ginch
vp ende wan gazer. ende webrande die myt de
vuyt. ende slooch doet dye chananeen die daer
in woenden. ende gaff dye thoe moeghen gae-
ue sijnt dochter Salomonis wiue. Hicumb
soe tymmer de Salomon dye koenynck Gazer
ende dat nedderste Bethoron ende Balaach
ende palmytam inden lande der wyltisse ende

Det koninge

alle dye straten dye daer behoren ende waren
aen myppren. ende he restede dye stede der wa-
ghen ende dye stede der ridderende ende alle dat
ein behaghede vmb thoe timmeren in Iherusa-
lem in lybano en in alle den lande sijnre macht
ende alle dat volck dat ghelycken was vande
amoreen ende hethoer en phereser ende euer
ende yebuseer dye niet waren vanden kindere
van ystahell der welcker soenen yn den lande
ghebleuen waren. dye dye kinder van ystahell
nyet redlyghen en mochten. Dye maeckde
Salomon tinslychtich bys huyden vp desen
dach ende vanden kinderen van ystahell en sat
te **Salomon** nymant thoe dyen en dat wa-
ten luyde thoe stiden ende ere dpenet ende ere
voesten ende hertogen dye vorwaerden dye
waghen ende der perde. ende se waren voesten
auer alle dye werken **Salomonis**. troueste
vijfhundert ende vijftich: dye dat volck vn-
der en hadde: ende gheboeden den ghesatten
werken. ende Pharaonis dochter gheinck vp
ryth der stat David in er huys: dat er **Salo-**

mon doe hadde ghemaect in Mello. ende **Sa-**
lomon dede die tie in den ier offerhande der
vredesamychetyt vp dat altaer dat he ghetim-
mert hadde den heren ende rokede thymiaen
voer den heren. ende dye tempell was vullen-
bracht ende **Salomon** maeckde een vergadde-
tinghe van schepen in Ascon Gaber. dat is li
Abplam vp den oeuet des woden meers in den
lande van ydumeen. Ende **Hyram** sande sijn
knechten indenschepe dat manne waren: en-
de sich verstoonden vschepen thoe regeren.
ende dat meer bekanden mit salomons knech-
ten. Ende als dye quamen in ophyt namen se
van danne vyerhundert ende twyntich punt
gholdes ende bwachten dat thoe dem koenyns
ghe **Salomon**.

Dat tiende Capittel. is woe dye kornyns
ghinne van Saba hoerde dye wijscheyt **Sa-**
lomonis ende daerumb thoe en quam en thoe
horen ende thoesien.

Onde dye koenynghynne van **Sa-**
ba als se hoerde dat gheruchte **Ha-**
lomonys: quam se in dem naemen
des heren vmb en thoe vndersoes-
ken in raetselen. ende quam in iherusalem myt
well gheselschop ende myt groeten ryckdoe-
men. myt **KameLEN** dye ghekruyde dweghen
ende vntellycke gholt ende seer duytbaet ko-
stelycke ghesteynten. Ende quam thoe **Ha-**
lomonem ende sede em alle dat se hadde in es-

ren herten. Ende salomon berichtede se al-
le dat woert dye se em voer'achte ende daer
en was gheyn re de dye den koeninghe verbor-
gen mochte sijn ende daer he niet vp antwoer-
den mochte ende als die koninginne van saba
sach all dye wijscheyt salomonis ende dat huis
dat he getimmet hadde ende spise. ende sijn ta-
felen ende dye woeninghen sijnre knechten:
ende dye gesatichetyt der dyener erer k'edinge
ende dye schencken dnde de bernende offer de

he dede inden huyse des heren. doe en hadde si voert meer gheyst in et * van verwon derysse lende se sprack thoe dem koeninghe. Dye rede is waer dye ick in minen lande ghehoert hebbe. van dijnre reden ende van dijnre wijsheit ende ghehouede den des nyet dye my dat seden. bys ick seluen ghekommen bin: ende myt minen oghen ghesien hebbe gevonden dat: dat dye halue deyli my niet ghevoetschupt en ys. dijn wijsheit ende dijn wercken fint veell meer dan dat geruchte dat ick daer van hoer de. **S**alych sijnt dijn mannen ende salych sijnt dijn knechten dye alle weghe voer dy staen ende hoer dijn wijsheit. Got dijn here si ghe benedict den du behaghet hefft. ende dye dy gesat heeft vp den thoen Israhell: daerumb dat dye here alle tijdt heeft Israhell lyeff ghe hadt. ende heeft dy enen koenink gemaect dat tu deyst gherichte ende rechtuerdicheyt. ende se gaff den koeninghe hundert ende twyns tich punt goldes. ende well gheknide ende kostelyke ghesteynte ende en warden nye so veel ghekrude voerbracht als dye koeninghinne. **S**aba gaff den koeninghe salomon. ende oock dye scheppe **H**yram: dye daer gholt brachten van Ophyr * dat in Indyen ghelegen was. brachten oock ryth Ophyr holt gheheten thy na des seer well. ende kostelyke ghesteynte. ende dye koenink maeckde vanden holte bedde ghereytischup des huyse des heren ende des koninges huyse. ende harpen ende lyren den senigheren. ende alsulke holte Thyna en waren nye ghebracht noch nye ghesien bys huyden vp desen dach. ende dye komink salomon gaff der koeninghinnen van saba allet dat se wolde ende van em eestchede aen dat he doch wyllichlyken gaff van koeninklyket gauen. ende se kyerde wedder thoe huyse ende quam in er lant myt eren ghesinde. ende dat gewicht des goldes dat Salomon alle iact offerde was seshundert ende sesendesestich punt goldes: aen dat dye mannen brachten dye tolle verwaderden ende dye koepluyden ende alle dye schylden verkofften ende alle dye koenynghen van Arabyen ende dye hertoghen der landen ende dye komink Salomon maeckde twe hundert schylden van claren golde ende gaff seshundert siclen goldes thoe den lampen eyns yghelyken schyldes ende drie hundert bukeler van ghepwoestden golde: drie hundert gewicht der maten **M**ana goldes gaff he thoe bekleyden eynen yghelycken buckeler. ende dese satte de koenink in dat huyse dat getimmet was vpt den bussche Lybani. Oock maeckde dye komink eynen groeten throne van elpenbeynen ende bekleyde den myt seer blinckenden golde dye hadde ses graden. ende dye hoechde des

thoens was wint: ende inden echtersten deel ende twe handen waren hyer ende daer * voer anden thoen. die daer sichell helden ende twe lewen stonden by ener ygeliker hant ende twe iunge lewen stonden vp den ses graden to begden siden. **A**lsulken werck en wart in allen die nye gemaect ende all dye raten daer vpt dye konink salomon dranck die waten gulden ende all dat huisgedoem des huses dat gebuert was vpt den holte des berges Iyban was van puyren golde. Doe en was geyn siluer noch et en wart in de dagen des koninges salomonis net gen voer geacht. want die schepingen des koninks salomon myt den schepingen hyram voren to drien iaten eyns auer in tharsis ende brachten van dan golt ende siluer ende elpenbe uen tenden ende meer catten ende parwen. ende verhoget wart die konink salomon auer alle die koningen der werlt in rijkdom en in wijsheit. ende all dat lant begeerde dat angesichte salomonis dat se hoerden sijn wijsheit dye die here hadde gegeuen in sijn herte ende ygelick bracht em gauen gulden ende silueren raten: cleder ende wapen toe strieden ende geknide ende perden ende muilen alle iact. ende salomon vergaderde wagen ende resiger ende he hadde duisen en vyethundert wagen ende twelf duisen resiger. ende satte die doer die stede de best waren ende myt sikk in iherusalem ende he maeckde dat so veel auerttelicheit va siluer was in iherusalem als de steine. ende det cederbome waren also veel off yd wilde righboem waren die daer wassen vp den velde. ende men brachte salomon perden uit egypten ende va choa: die koeplude des koninges golden se toe choa ende voerden die toe huyse vmb een gesat gelt enbe vier perden toe den wagen des kominks galt men vpt egypten voer ses hundert siclen siluers dat was dat punt voer hundert ende vijf tich siclen ende in der wisen soe golden alle die koninge der ethere ende in sieten perde.

Dat elfste Capittel. woe well wiuen salomon hadde. ende woe se em daer toe brachten et affoden an thoe beden.

Salomon die konink hadde wel trem der gebore vrouwen lieff en pharaonis dochter vrouwe dat moabite ware en ammoniten en idumeer en sidoneer en ceheer vande heyden daer van die here gesproke heft den kinderen van israhell. Gaet niet in toe noch van den en soll nyemant thoe den uwen gaen: aen twiell si aff kyeren uw herren dat ghy eren goeden nae volghen. ende toe desen was salomon gheneghet myt bernender lieff den. ende he hadde wiuen de als koninginnen waren seuenhundert ende drie hundert by wile

De koninge

ende dye wiue werkyer den em sijn herte. Ende
doe he nu olt was: doe wart sijn herte rekvert
vanden wulen: alsoe dat he vremmeden ghoe-
vullenkoemen myt goede sinen heren als Da-
uid sijns vaders hert was. Met Salomon an-
bede astheren det van Hydonien affgodinne
Moloch den affgot der Amoriten. ende Salo-
mon dede dat niet behaghede den heren. ende
mit en volerde he thoe volgen den heren als
david sijn vader. en doe timmerde Salomon enē
tempell den affgod Thamos der Moabyten
inden berghen die is tegen iherusalem ende mo-
loch den affgode der kinder ammon. en inder
wile dede he alle sinen wulen die vreinde war
die wyeweck rokeden ende offerten eren godē.
Daerub wart dye here wetrich vp Salomon.
want syn sinne affgekeert waren van goede de-
heren van israhell. dye sich em anderwerff ge-
apenbaert hadde. ende hadde em geboden van
den woerde: dat he niet en volghede vremden
ghoeden. ende he en bewaerde niet dat em dye
here gheboeden hadde. ende doe sede dye here
thoe Salomon. want du dat by dy hefft ge-
had. ende en hefft mijn verbunt niet ghehal-
den ende mijn gheboeden: dye pck dy gheboe-
den hadde: soe fall yck thoebreken ende thoe
sayden dijn tyke. ende fall dat gheuen dynen
knechten. nochtant en fall yck des nyet doen
yn dynen daghen. vmb David dijns vaders
wyllen van dijns soens hant fall ick dat sny-
den. ende met en fall ick dat rijk thoe maell va-
em nemen. met een gheslechte fall yck dynen
soenen gheuen. vmb Davids wyllen mynes
knechtes. ende Iherusalem dye ick hadde vyt
uerkoeren. Ende verweckede dye here eynen
wedderpart Salomon Adad van ydumeen:
van koemicklyken gheslechte: dye was in E-
dom. ende als David was in ydumeen: ende io-
ab dye voorste der ridderschup vpghinck vmb
thoe begrauen dye dye ver slaghen waren. en-
de hadde doet doen slaen alle manskunne yn
ydumeen. want daer toeuede Joab ende alle
ysrahell sees maenden: bys dat alle manskun-
ne redelliget was in ydumeen. Doe vlo adad
he: ende de manne vanden ydumeē en sijns va-
ders knechten myt em. dat se gheinghen in e-
gypten. ende was Adad een kleyn kindt ende
doe se vp stunden van Madyan ende quamen
se in Pharan. ende namen myt en dye man-
nen van Pharan. ende ghynghen in Egypten
thoe pharaonē den koeninghe van Egypten.
Dye ghaff em en een huys ende gaff em eten
ende beuall em een lant. ende vant Adad gro-
te gheade voer Pharaone dem koenyngh.

Alsoe he em ghaff dye thoe wiue sijns wijfes
suster: der koeninghinnen. Thaffnes suster.
ende in dem ghewan Thaffnes suster eynen
soene ghenoempt Genebath. ende den voedes-
den Thaffnes vp in Pharaonis huys des ko-
nynghes van Egypten. ende woeneden Ghe-
nebath myt Pharaone ende myt sinen kinde-
ren. ende doe Adad hoerde yn Egypten dat
David syep myt sinen vaderen. ende Joab de
voerde der ridderschup doet was: doe sprack he
thoe Pharam. Laet my dat ick thoe huys ga
in myn lant. ende doe sede em Pharaao dye ko-
nynck. Wes dynghes vntbrecket dy by my
dattu soekest in dyt lant toe koemen. ende he
antwoerde. Nyet. Met ick bydde dy dattu my
latest. ende got verweckede em eynen vyandt
rasan Elydams soene. dye ghevlutten was
voer Adadezer dem koeninghe van Soba si-
nen heren ende verghadderden enteghen Edes
manne. ende he wart een auerste der moerde-
net. do David strijdē solde weder dye van Sy-
rien. ende gheinghen in Damascken ende woe-
nedden daer ende maeckden en thoe eynen koe-
ninghe in Damascken ende wart vyandt der
van ysrahell. dye wyle dat Salomon leeffde.
ende dat is dat quact Adad. ende dye haet en
teghen ysrahell. ende he regnierde in Syrien.
ende Heroboam Nabaths soen dye dat was
vanden gheslechte Esraym ende vanden ghe-
slechte Sareda salomons knecht des moeders
was ghenoempt seruya een wijs ende wede-
we. dese hoeft vp syn hant enteghen dem ko-
ninghe ende was dye oetsake des wedderwy-
len enteghen em. want Salomon hadde ghes-
timmert Mello. ende hadde slecht ghemaeckt
dye grunde der stat Davids sijns vaders. en
de Heroboam was een seer starck man. en
de als Salomon sach den iungelinck waell ge-
sat ende seer kloeck: doe maeckede he em ey-
nen auersten auer dye schattinghe van alle de
huyse Josoph. ende dat gheschyde dat in det
tyt dat Heroboam gheinghe vth Iherusa-
lem. ende dat em Abyas dye silomite een pro-
phete bedekt myt enen nyen mantell vant en
inden wege. ende dye twe waren alleyn inden
welde. ende abyas nam sinen nyen mantell den
he vme hadde ende reet en in twelf stucken en
sprack to Heroboam. Nem du der stucken tien
want dyt sprickt dye here got van israhel. het
ick fall sijnden dat rike van Salomonis hant-
ende fall dy gheuen tien gheslechten. ende ey-
nes knechtes wille: ende Iherusalem dye sta-
dye ick vytuekeren hadde van den gheslech-
te ysrahell. want he my gelaten heeft en hefft
angebeden astarem godynne det van Sidoniē

Dat derde weck

ende Camos affgot van moab. ende Moloch affgot der kinder Ammon ende en hefft in mynen weghen niet ghwandelt dat he rechtuerdicheyt dede voet my. ende myn gheboden ende myne gherichte als David sijn vader. ende niet en wyll ick thoe maell alle dat ruck van sijns hant nemen. niet ick soll en setten eynen her toghen alle sine daghe vmb Davids wylle mijns knechts. den ick rythuerkoren hebbe dye mijn gheboden ende mijn gherichten verwaert hefft. ende ick soll dat rike nemen van sijns soens hant. ende ick soll dy gheuen tyen ghelschachte. ende sinnen soenen sallick gheuen. vp bat blyue dyeluchte Davids dat is Das uids ghechte temisse. minen knechte alle dage voet my in iherusalem der stat dye ick rythuerkoren hebbe dat mijn name daer si. Ende ick soll dy toe nemen ende du salst regimeren ouer allet dat dijn siele begheert. ende salst sijn koe muck ouer ysrahell. ende offre du horest allet dat ick dy ghebyede ende wandelst in mynen weghen ende deyst dat recht is voet my. ende bewarest mijn ghebode ende gheserte als dauid mijn knecht hefft gedaen. soe sell ick myt dy sijn. ende soll dy tymmeren een ghetruwe huys alsoe als ick David hebbe ghemaect. ende soll dy ysrahell gheuen. ende daer mede sallick bedweieu dat saet Davids. niet noch tant niet in ewicheyt. Hyntumb wolde Halomon Jherobam doet slaen. ende he stont vp ende vloe in Egypten thoe sedach den koeninge van Egypten. ende was in Egypten bys dat salomon starff. Dat ander deell der woerde Halomonis ende allet dat he dede ende synne wylsheyt. siet dye sint beschreuen in den boke der woerden der daghens salomonis. Dye dae ghen dye regimede Halomon in iherusalem ouer alle ysraheli sint vyerlich iaten. Ende salomon sliep myt sien vaderen. ende is begrauen inde stat David sijns vaders ende regimede nae em Roboam sijn soen.

Dat twaleste Capittell. woe Roboam versmaede den raet der older ende der wyser mannen. ende volgheden den rade der iongen ende daer scheydden sich dye ti. n gheslechten van em.

De quam Roboam yn Sychem. want daer was vergadret all ysrahell. thoe maken en tho eynen koe ninghe. ende iherobam Nabaths soene do dye noch voerluchthich was in egypten vanden aenghesicht des koeninghes salomon. als he hoerde sinen doet. doe quam he wedder ryth Egypten. se sanden ende eesscheden en hyerumb soe quam Jherobam ende ale dat volck van ysrahell. ende spraken tho

Roboam ende seden. Dijn vader lede dat swareste iock vp vns daetumb nu mijner du vns nu eyn weymich vanden hardsten ghebeden dñns vaders. ende van den swaten iock dat he vpghelecht hadde ende dyenite wyllyen op dyen. He sprack gaet ryth aer den derden daghe ende koempt dan wedder thoe my ende doe dat volck enweck ginck. doe gheenck dye koeninck Roboam thoe rade myt den odesten de voet salomo finen vaderole ren thoe staen doe he noch leeffde. ende sprack. Wat rades ghefft ghy my dat ick desen volcke antwoerde. **H**e seden em. Offre du huyden desen volcke ghehoersaem byst in ere bede ende sprekest en sachtingoedje woert toe. soe blauen se dijn knechte te ewighen daghen. ende he het den raet der olden den se em gauen. ende dona he dye iungelinghe toe em dye myt em op gevoet waren ende dye by em stonden. ende iede toe den. wat rades ghefft ghy my dat ick desen volcke antwoerde dye toe my gesproken hadde verlychte vns dye woerden die dijn vader vp vns geacht hefft. Ende seden em deinen die myt em vpzevoet waren Aldus spreke toe desen volcke die toe dy ge wtken hebben. segende verlichte vns die woerden die dijn vader vp vns beswert hefft Aldus salstu spreken toe en. mijn minste rim ger mette en de groeuer dan myns radets rugge. ende mijn vader hefft nu swaten iock vp uw gesat. ende ick sal noch thoe doen vp uw iock. Myn vader sloech uw myt gheffelen. ende ick soll uw myt geknuppeden blyen gheffelen slaen. Daetumb quam Jherobam ende all dat volck thoe Roboam. Des derden daghes als dye komink ghespoeken hadde ende gheschicht. Koemet des derden daghes wederum tho my ende antwoerde de koeninck den volcke hatt ende lyet den raet den em nae den rade der iunghen ende seden. Mijn vader hefft uw oek doen beswerte werden ende yck soll thoe erthen ioch meer dy legghen mijn vader sloech uw myt gheffelen. Ick soll uw slaen myt blyen knoeden. ende dye koeninck en volghede den volcke myt. want dye here hadde en verkert. vp dat he sijn wort verweckede dat he ghespoeken hadde in dye hant Abye des silomten thoe Jherobam Nabachs soen. ende als dat volck sach dat in de komink niet horen en wolde. doe antwoorden saem ende spraken. wat deels hebben wyl myt David offre wat erffs hebben wyl in Psay soenne. Israhell kyter wedderumb in dijn tabernakell ende nu besich dijn huys David. Ende ysrahell gheinghe in sijne woninghen. ende ouer dat volck van ysrahell die daer woenden inde steden Juda regnyerde Roboam. Hyerumme

Der koninge.

sande doe die konink Roboam Aduram die was vphuer der schattingen ende all ysrahel steyngede den ende hy starff ende die konink Roboam quam siell vp sinen wagen ende vlo in Iherusalē ende ysrahell weeck doe van dem huyse Davids bijs huyden vp desen dach en de dat geschach als all ysrahell gehoert had de dat Iheroboam weder koemen was se sanden ende deden en eyschen ende vergaderde dat volck ende satten en in eynen komink ouer al ysrahell ende nyemant en volghede dem huyse dauid dan alleyn dat geslechte iuda ende dat umb quam roboam toe iherusalē ende vergaderde all dat geslechte iuda ende dat geslechte be nyamin hundert ende achttich dusent vptuerkaeten man toe striden dat se streden tegen ysrahell ende brachten dat rike weder an Roboam salomonis soen en doe geschach dat wort des heren toe den man gaeds Semepam ende sprack Begge toe roboam salomonis soen de kominge van iuda ende toe al dem huise iuda ende benyamin ende toe allen anderen volck en segge dyt sprickt die here Gy en sult nyet vppgaen ende en sult niet striden tegen vw broder die kinder ysrahels eyngelik man kijet wed hym in sin huys want van my is dat woert koemē Se hoerden die rede des heren en kijet den all wederumb van de wege als en die here gebroet ende Iheroboā die tymmerde Sychem vp de berch vā effraym en woendē dat en gink van da voet end tymmerde phanuell En doe sprack Iheroboā in sine herte nu kijert dat tik weder toe dauids huyse wat dat volck vp geit dat se offet doen in de huise des heren in iherusalē en des volcks hert dat bekijert wart to sinen herē Robō konink vā iuda en so deden se en kijert wederumb toe em ende als hy dit bedachte had do makē hy twe gulde kaluer en sachte to sine vndersate wylt niet niet vpgan toe iherusalē siet israhel dit sint dyn gaede die dy gelept hebbē vit de lande vā egypten ende sat dat eyn kalf in bethel en dan ander in dan die twe berge Len dat wort wart gemaect i sunde en dat volck gynck vmb an toe bedē bijs in dan ende mackē tempell in de hoechde en priester vā den leste des volcks die niet enwaren van de geslechte leui en sath eynen dach des hoechtits in de achte maet des xv dages des maents in gelicknis der hoechtide die me viede in iuda ende gynck vp ende maeckten oek eyn altaer in bethel dat men offerde den kalueten die hy gesmedet had en sath in bethel priester der hoegden die hy had gemaect en klam vp dat altar dat hy had in bethel gemaekt des xv dages des achte maendes de dach had hy in sine herte bedacht en maeckē hoechtide den kindere van israhell en stech vp dat al

taet vp dat hy weckde wytrock.

Dar·xij·ca. Woe die here Iheroboaz wan nen dede dat hy die aff goede laten solde.

Inde siet doe quaz eyn man gaeds vā Iuda vā gehysche des heren in bethel alle die wyle dat Iheroboam stont vp dem altaer ende weckde den wytrock Ende de se tiep te gen dat altaer in des heren wörde en de sprack Altaer altaer dyt sprickt dye here Siet in dauids huyse soll eyn man ghebaeren werden genoempt Josias ende fall vp dy offeten die priester der hoechden de nu vp di wytrock vntstecken ende fall die beyn der lude vp dy vntfengen ende hy gaff in eyn teke des seluen dages en sprack siet dat altaer dit is dat teken dat die here gesprakē hadde fall in mid den vā eyntien en die asche fall verstoet werden die dar yn is ende die komink hoerde dese reden des mynschē gaeds die hy tiep tegen dat altaer in bethel doe strecte hy rit fint hāt vā dem altaer ende sprack griept de an en fin hant wārt dorte ende schijf de hy tegen en strekede ende en kunde det niet weder toe em ghetrekken En dat altaer toret en die asche wārt verstoet vā den altaer na dem teken dat de mā gaeds had gesprackē in den worden des herē En doe sprack die komink toe de māne gaeds toe aen dat aangesichte des herē dyns heren ende byd de voet my dat my myn hant weder strecte werde ende die man gaeds anbede dat aangesichte des heren en des kominks hāt quā weder toe em ende wart als se to voete was en doe sprack die komink toe de māne gaeds cum myt my to huis dattu ethes en dat ick dy gaue geue Ende doe antworde dye man gaeds de kominge dat tu my geset dat halue deil dyf huis ick en cum niet myt dy noch en ethe gei broet noch en drinke geyn water in deser stat want also is my beuallen in den reden des herē gebedēde niet en ethe broet noch drink water ende en koem niet weder den wech den du vpt gegaen bijs Darumb gynck hy eyne anderen wech ende gynck niet wederumb den wech de hy koemē was in bethell En woende eyn alt vals prophete in bethel to dem quamen sine kinder en sachte em all die wercke die die man gaeds gedan hadde in de dage in bethell ende die wort die hy to de kominge sprack vertelde se erē vader en vader sachte to en welcks wes ges ghynek hy weder enwech En sin kinder wiſde em de wech doer de die māne gaeds ghegaen was die vā iuda gekoemē was en hy sachte sine soenē sadelt my den esell en als se de gesadelt hadde hy saet vp ende reyt na de manne gaeds ende vāt en sitten vnder eyne therebī ten boem ende sachte em En bjstu nyet de māne gaeds die koemen is van iuda ahy antworde.

Dat derde doech.

Ick byn yd. Doe sachte hy to en kom myt mi
te hups dattu broet ethes. Hy sprack ick en
mach niet wederkijeren noch myt dy koemen
noch ick en ethe broet noch ick en dricke wijn
noch wat in deser stat: wat my to gesprake is
in den worden des heren ende hefft gesachet du
en salt dat geyn broet ethen noch water drinc
ke noch du en salt niet wederkijere de wech de
du byst ingegaen. En die here sprack toe em
ende ick byn eyne propheete dy gelick ende dye
engell hefft my gesachet in den reden des heren
brengt en wederumb in dyn huys dat hy broet
et ethe ende water drincke. Also brachte hy
en myt em wederumb. En hyrumt soe ath hy
broet in sien huise ende dranck water en als
se saten to det tafelē doe geschach dat woert
des heren toe den propheete die em wederumb
geleyt hadde ende riep doech to den manē gae
des die koemē was van iuda ende sachte dyt
secht de hete: want du niet gehoersam gewest
en hast dem munde des heren nyet verwart dat
gēbot dat dy got dyn here gebaede hefft ende
hast wederkijert en hefts broet geten en waet
gedruucken vp den stede dat ick dy gebae
den had dattu geyn broet eten en soldes noch
water drincken. soe en fall dyn doet licham in
et gebracht werde in dat graff dinre redere en
doe hy geten ende gedruucken hadde. sadelde
die propheete gaeds sine esell en als hy en
wech gegang was vant en eyne lewe in dem we
ge ende doede en ende sin doede licham lach
verworpen in den wege en die esell stont by em.
en die lewe stont by den doeden licham ende de
man die dar hen wanderd die sagen dat doede
licham by den wege liggen en den lewen dat
by staende ende quame end sachten dat in der
stat dat in die alde propheete woenden Judas
dat die propheete hoer v die en wederumb va
dem wege geleyt hadde hy sprak dit is de ma
gaeds die dem heren vngeloersam is gewest
ende hefft em die here den lewen gegeuen en
die hefft en to teken ende gedoeet nae demie
woerde des heren dat hy em to gesprake hefft
ende hy sprack toe den kinderen. bereyt my de
esell: doe de gesadel: was ende hy en wech gie
gan was vant hy dat doede licham verworp
pen in de wege ende den lewe ende die esell sto
den by dem vuylken. ende niet en hadde die le
we dat van geten noch de esell gequetset. end
hij nu nam die propheete dat doede licha; des
mans gaeds ende lachte dat vp sien esell end
kijerde wederumb ende brachte dat in die stat
der alden propheeten dat se en beschreyden end
hy lachte dat doede licham in sin graff ende be
schreyde en och och myn broeder. En doe sy en
beschreyet hadde sprack hy toe sine scene als
ick doet byn see begraefst my in dat graff dat

ynne die mynsche gaeds in is gegraven by sin
gebeerte legget myn gebeerte Verwar soe sal
koemen die rede die hy ghesach hadde in den
worden des heren enteghen dat altaet dat yn
berhell is. Ende enteghen die tempel der heil
heyden die in Samarien sunt. En nae desen re
den en kijerde Heroboam nye wedder van sien
seer boesen weghen: met dat enteghen de
den se ende maeckden van dem nedersten des
volcks prieester in der hoechden ende soe wye
dat wolde vulde sin hant myt hochtiden: end
ende wart prieester der der hoechden. end vmb
der sakenwyllen sundygede Heroboams huis
ende is vmb gekrijert ende verdelight van der
vnderster erden.

Dat vijertyende capitell Woe Heroboam
sin wijf vyt sande tho dem propheeten vnb
vernemen wo ytd sien soen gaen solde.

Het den tyden was Abya Heroboams
soen sieck. ende doe sachte Heroboas
sien wyue Stant vp ende verwandel
dyn klept dat men dy nyet en bekennie dattu
hast Heroboams wijf. ende ghanck in sylo
daet vs Abyas die propheete dy my gesach
hadde dat ick solde regnieren ouer dat volck:
ende neem in dyne hant eyn broet ende eynen
kocken ende eyn vaet myt hoenighe en gank
toe dem ende hy fall dy seggen wat dem kynde
gescheen fall Heroboams wijf dede als hy
gesach hadde. ende stont vp en gynck in sylo
ende quam in dat huya Abye ende hy en moe
chte met sien: want sin oogen waren en ver
duystert van alder. Ende doe sprack die here
thoe Abya. Hyet Heroboams wijf koempt
thoe dy ingeganghen dat se dy vraeghen wyl
vmb eren soen want hy syeck ys. ende dat en
de dyt saltu er segghen. Ende als se ingynck
ende vynsede sich thoe sijn anders dan se was.
Doe hoerde Abyas dat ghelykt toe voten des
genen die dat ghynek in die doer:ende sprack
Boem heer Heroboams wijf: watumb ver
wandelstu dy off du des nyet bist? Ick byn to
dy gesant eyn hart baeder: ghanck ende segge
Heroboam. Dyt secht gor die here van Isra
hell: want ick dy rechaeuen hebbe vpt de mid
dell des volcks ende dy ghemaeckt hebbe toe
eynen leydes heren ouer myn volck ysrahel en
de thoe sienden hebbe dat konynckiche des hu
ses dauids ende hebbe dy dat ghegeuen:ende
du nyet gheweest en bist als myn knechte Da
uid die myn gheboet bewaet de:ende my hoff
naegheuoelghet in alle sienem herren:ende de
de dat hy beheglik was in myne aangesichte
met datumb dattu hefts quaet gedaen hava

Dit koeninge

all die voort geweest sin ende heffs di rwoemde
gaede ende gegaetē gemaectē vp dattu mi tot
mich maeks en heffs my hynder dynē rugge
geworpe Siet darumb soll ick quet sende ou
Iherobams hups·er·de soll slaen van **H**ere bo
ams huisē de die dat pisset weder die want·
dat is eyn hont off eyn krayck mynsche·end
den besloeten ende de lesten in israhell en sal rey
migen die ouerbluijn ghe des huis iherobams
als myst plecht gepuypt to werde bys die win
wiert Wat der van iherobā sterue in der stat
sullen see die hunde et hen·end die in dem velde
sterue die sullen die vogel des hemels eten wat
die here hefft ijō gesacht: hi rūb stant du vpp
en gauck heym in dyn huis en alls du in geys
myt dinē voete in de stat so sal dat kint sterue
en all israhell salen beweinē en begraue· En hy
sall alleyn van iherobā begraue werden i dat
graff: want van em is guide te de vurden voer
gaede dem herē van israhel in iherobās huis
En die here soll sich eyne konink sette ouer is
rahell die iherobams huis soll slaen in desē da
ge en in deser tijt·ende got die here soll slaen is
rahell als eyn die wiert bewecht in de water en
hy soll israhell vit wedē rit desen gude lande:
dat hy erē redē ren hefft gegeue· en soll se we
der ouer dat water wehen: wat se sich busche
gemaectē hebbē dat se di n herē vertornde end
got de here soll ouerleueē israhell vmb iherob
ams sunde willē die gesundicht hefft en die ys
rahel hefft doen sundigē· en doe stont vp Jero
boās wif en gink en wech en qua in theria en
als die ingrick ouer den dorpell ers huis do
staaff dat kint en se begroetē yd en al ysrahell
bescryde yd na de wedē des herē dat hy ghe
sprakē had in de hāt sins knechts **A**byē des
pphetē Die ander wort iherobās woe hi reg
nijde en woe hy streyt·siet die fint geschreue
in dem boeke der dage der konink iherobāl· En
die dage die iherobā regnijde fint· xxij· iact en
hy liep mit sinē wedē· en regnijde nadab sin
soen voer en en to beā salmomis soen regnijde
in iuda En robam doe hy begunde toe regnij
ten was hi alt· xli· iact en regnijde nadab sin
iherusalē der stat die de here had rituerkaetē
dat hy sinē namē dat sette rit all de geslechte
israhel· En sinē moeder naem was naama ein **A**
monite En iuda dedo quaet voer de herē en ver
tornde en ouer all dat er wedē gedaen hadde
in sunden die se sundigeden: want se trimmer
den sich altaet en affgcede en busche vpp allen
hoegen bergen en vnder alle louerigē boemen
en se waren verwijst in de lande ende dedē all
vrijmislheit der herē dyre de here to reuen
had voer de angeficheerde israhels kinderē En in
de vissende iact des ricks Roboā do quaē vpp
die konink vā egypte sesac toe iherusalē en naz

den schat des huis des herē en die kommeklik
schette en tobrack all dynck en die guldē schil
de die Salmon gemaectē had· voer welck ko
minck Roboā hadde eiren schilde· en gaff dye
in die hande der hertogen de de schilde voerde
en der die de wachte helden voer der doet des
huis des komincks En als mynck die konink
in dat huis des heren: doe drogen die ghene
dye dat ampt hadde dem kominck voertoe
gaen die schilde en dat na droge se in dat wa
pēhuis die schiltbeers En dat ader deil der re
de roboā en all dat hy dede siet die fint geschre
ue in de boeke der rede der dage der koninghe
vā iuda En dat was ein strijt tuschen iherobāz
en roboā all dage en roboā sliep myt sinē wedē
en wart mit en begraueē i de stat dawid· sinre
moeder naem was naama die amomte· en aby
a sin soen regnijde na em.

Dat· xv· ca. Wo Abyas konink wart· en
de wo lange hy regnijde·

N de· xvij· iact des kominkricks Iherobā na
baths soen· do regnijde abia ouer iuda ende
dree iact regnijde hy ouer iherusalē· end sinre
moeder naem was maacha abyssalomis doch
ter· en hy wāderde in al den sunde sins vaders
die hy ouer em gedan hadde· noch sin herte en
was niet gantz myt gae de sinē herē als was
dat herte dawids sins vaders· met vā dawids
willē gaff em got sin here ein luchte in iherusa
lē dat hy erweckde sinē soen nae em en iherusa
lē wedermaeckde· darub: want dawid recht de
de i de ogē des herē en en weeck niet vā all de
die hy em gebaede had all die dage sins leues
virgenoemē die rede vte des ethere· nochtāt
soe was strijt tuschen abyā en iherobāz all tijt
sins leues Dat ander deil der rede abyē en allet
dat hy dede die fint geschreue in de boeke der
wort der dage der konink vā iuda En het was
strijt en tuschen abia en iherobā· en abias slyep
myt sinē wedē en begraueē en die stat dawidz
en Asa sin soen regnijde na em· En in de· xx·
iact **J**eroboā des komincks vā israhell regnij
de Asa die komink vā iuda En· xli· iact regnij
hy in iherusalē· sinre moeder naem was **M**a
acha abyssalomis dochter· en dede Asa recht vor
de angelicht des herē als sin vader dawid· end
verdreef die verwijst wāte· en tegē die natuue
sundichē vit de lāde en reynichē all vniuert
der affgoede die sin wedē gemaectē hadde en
dat to sat hi sin moder vpp maachā vpp dat se ni
et eyn voorstynē en were in det hilicheit des af
gaeds priapi en in sin busche die se em gemaec
ket hadde en kierde sin kele vmb en tobrack de
alre schoenste affgot en warp de in dat water
cedron· Mer de hoegde en nā hi niet en wech
nochtāt so was dat hett asa vulkoemē mit de
herē all sin dage ende hy bracht wedetumb in

dat hys des heren siluer en golt ende die vase die snavader ghehillicht hadde. end geloestt hadde. En dat was stat tuschē asa end Baasa dem konink van israhell all er dage. End doe gryck die konink vā israhell vp in iudeaz en tymmerde Rama. Eyn starck bolwerck. dat dat in zaen noch vitgaen nyemāt en mochte van des koninges wegen Asa vā iuda. En do nam Asa all dat siluer en golt dat bleue was in den schat des hys des heren ende in den schat des konincks huise end gaff dat in sine knechte hant ende sande dat to benadab trabē mons soen Eliens soen koeninge vā sijien dye woende in damasco en de sachte re. buntmis is tuschen dy ende my en entuschen dynen vader ende mynē vader. darumb heb ick dy dese gaue gesant golt ende siluer ende bydē dattu komes ende wōrecks dat verbuntmis dattu hefs myt baasa dem koninge vā israhell. ende dat hy van my scheide benadab de was geuollich lik de konige Asa. ende sande die vorsten fins volck; in die stede van israhell ende se versloeg in Ahyon ende dan ende abell ende maacha hys ende all cennetroth als all dat lant nepta hym. En als dat gehorde baasa: doe lyet he sta en to tymmerē siama ende kijerde wedetumb toe thersa. ende die konink Asa sande baedē in ali iuda ende dy sachten: nyemant en sy vn schuldich. Emb to strie to gaen. lende namen die steyn van siama ende dat holt daer mede Baasa getymmerd hadde. ende dat ass týmerde die konink asa gabaa benyamyn ende mas pha ende voort all die ander rede Asa. des ko

nicks. En all sin sterckde en all dat hy dede en die stat die hy mackde sijn die niet bescreic in dem wecke der woerde der dage der koninghe vā iuda. Nochtāt vp dat leste sijn alders weden em sin voete we ende slyep myt sijn vede ren. end is myt den begrauē in die stat dauid; sijn vaders. ende regnierde Josaphat sin soen na em. mer nadab. Jeroboams soen regnede ouer israhell in de andē iact Isades konink iuda. ende regnede twe iact ouer israhell end dede dat quaet was in in de angelesicht des heil en wāderē die wege sijn vaders en in sine sijden dat in hy israhel dede sundigē. en baala. Elias soen vā de hysse psachar lacht en lage en versloech en in gebbeton dat eyn stat der phylsteen is. ende nadab en ali israhell belachten die stat van gebbeton Baasa re. sloch om in de derde iact asa des kenýks vā iuda en regnede na em. ende do hy regnede do versloech hy al Jeroboams gesinde en liet niet ey see. dat is eyne man van all sin saet bijs hy en redely gede na den woerde des herē dat hy gesprake had in der hant sijn knechts abie des solomē vmb der sundē willen iheroboās de hi gesludich had ende dat mede hy fundigen dede ielende vmb der misdaet willē dat myt hy vertornde got den heil vā israhell. En dat āder deil der re dē nadab en all dat hy gedaen heeft dat is bescreue in de boeke der woerde der dage dē konige vā israhel. en ijt was stat tuschē asa en baasa dē konink vā israhel al er dage. An dē derde iact asa des kenýks iuda regnijde baasa Abysse ouer all yisrahell in thersa rijet ende twynich

Det koeminge

iaet ende dē de quaet voer dē heren en hy wan-
derde in dē wegen Jheroboam ende sinē sundē
dat mede hy ysrahell sundigē dē de.

Dat. xxvi. ca. Wo Zambri hela doetsloech.
ende wo hy ock vpp dat leste doetsbleeff.

Des heren rede geschach to hyeu ana
m soen entegen baasa spreckende dat
umb wāt ijk dy vit dem stoff verhae-
uen hebbe en hebbe dy gesat eyne ley des heren
ouer myn volck van israhell ende du heffs ges-
wandert in dem wege Jheroboam en hebt do-
en sundigē myn volck israhell dattu my vertor-
nest in eren sundē. **L**et d'atumb fall ick affin
den dat achterste van Baasa en dat leste sinre
huiser ende fall dyn maken als dat huys Jhe-
roboam nabachs soen. ende die dat sterft vā
Baasa geselschap in der stat den sullen die hö-
de eten ende we dat en buiten i dem rike sterft
den sullen die vogele des hemels eten. Ende
dat ander deil reden baasam ende wat hy ghe-
daen hefft ende sin te de fint die niet bescreuen
in dem woeke der wōde der dage der koninge
israhell. Ende hyrumb slyc p Baasa myt sinen
reden ende is begrauen in thersa ende regniet
de sin soen helo na em. En als dat wort des he-
re geschiet was in der hāt des prophetē hyeu
Onam soen entegen baasa ende sin huis en en
tegen all dat quaet dat hy de voer den herē
vmb en to retoren in den wercke hinc han-
de vp dat ijd wōde als Jeroboams huis: dat
umb sloech hy en doet anam soen dat is Hyeu
de prophetē. Ende des. xxvi. iaers des konin-
ges iuda regnierde hela baasas soen ouer isra-
hel in thersa twe iaer end wederstraffde en sin
knecht Zambri die eyn lydes here was des
haluen deyls der tiderder: ende was Hela yn
thersa ende dranck ende wart druncke in den
huyse asa dee vaegdes in thersa ende den ouer
viel siell zambri en de slooch en doet in dē. xxvij
iaer asa des konincks ende regnirde na em.
Ende als die regnierde en saet vpp sinē stocll:
doetsloch hy all dat huis baasa. ende en lyet
dat niet in dat pyllen mochte entegē die wāt
ende sin neyste ende sin vrynde end zambri ver-
derfde all dat huis baasa nae den worden des
heren dat hy gespracken hadde toe baasa i d'
hant hyeu des prophetē vmb der sunden wil
baasa ende die sunde hela sins soens die se ge-
sundicht hadde ysrahell hedde doen sundigen
dat sy sundigen tornden got dē h. ten ysrahell
myt erre ydelheyt en all dat ander deyls der re-
den hela. ende all dat hy dede de fint beschreue
in dem woeke der dage der wōde der koninge
ysrahel. In den. xxvij. iaer Asa des konincks vā
iuda regnirde zambri seuen dage in Thersa

ende sin heer belachte gebbethon dye stat der
Phylisteen en doe die hoerde dat zambri weg-
strefde ende den koninck doet geslagen had-
de: doe maeckbe all ysrahell em toe eynen koe-
minck geheyten amri de ein voest was der rid-
derschap ouer ysrahell in den dagen in dē wo-
mingen. ende datumb gynck **A**mri vp ende al
ysrahell myt em van geblaten ende belachten
thersa. Ende als zambri dat sach datmen dye
stat winnen mochte: doe ghynek hy i dat pal-
las ende verbrande sich myt dē koninklichen
huise ende bleeff dat doet in sinē sunden de hy
hadde gesundicht toedoende quaet voer dē he-
ren wanderende in dem wege Jheroboams en
de in den sunden dat mede hy dēde sungyghen
ysrahell. Dat ander deyl der reden zambri end
sinre lagelegginge ende sinre wōheit is bescre-
ue in dem woeke der wōde der dage dē konin-
ge ysrahell. ende doe wart dat volck gedeylt
in twe deyls. dat halue deyl des volks dat vol-
gede thebny ghynechs soen en dat halue deyl
amri ende dat volck dat amri volgde kreech
ouerhant ouer dat volck dat toe thebni voel
gede ghynechs soen tebni staess. en amri reg-
nirde in den. xxvi. iaer Asa des konincks van
iuda doe regnirde amri ouer ysrahell. xii. iaer
ende in tharsa regnirde hy sees iaer end galt
den berch van samarien van somer vmb twee
gewychte siluers. ende betymmerde den rende
byet den manen der stat die hy tymmerde. Ho-
mer dat is den berch des heren. **D**er stede lof
den berch samarien. Ende amry dede quaet in dē
angesichtre des heren ende deden schedelick en
bauen all die gene die voer em geneest waren
ende wanderde in all den wegen Jheroboams
nabachs soen ende in sinen sundē dat yn hi su-
dygen dede ysrahell dat hy torinch maeckde
got den heren van ysrahell in sinen ydelheyden
Dat ander deyl der reden amry en dye strinde
die hy dreeff die sin bescreue in den woeke der
wōde der dage dē koninge ysrahell. ende sliep
amry myt sinē reden ende wart begrauen in
samarien. ende regnirde achab sin soen vor en
Ende achab amrys soen regnirde ouer ysrahel
xxvij. iaer asa des konincks van iuda end hy
regnirde ouer ysrahel in samaryē. xxij. iaer En
achab amrys son dede quaet in dem ange-
sichtre des heren baue all die voer em gewest had-
den. ende en was em niet genoch dat hy wan-
derde in den sunden Jheroboās nabachs soen
dat to nam hy to wijnre **J**ezabell myt baals do-
chter des konyncks vā sydomē ende ghynek
enwech. ende dyende baal ende anbede den. en
satte dat altaer baall in den tempele baall dat hi
getymmerd had in samaryē ende plante de enē
busch. **D**at yn men affgaede anbede lende dat
toe vermeerde achab die wōheit in sinē wer-

ken ende verbordne got den heren van israhel
baue all die koninge vā ystahell die voer eme
gewest waren. In den dagen weder tymmerde
ahiell van bethell Jericho die stat. die Josue
verstoot had vnder vmbledyng datmen se in
et weder bouwen en solde. Hy began se vp tot
bouwen in abyā fin ijsstgebaeren. dat is do.
hy die fundamēte der erden lachte. Starff abi
ram ende so voort allentelen fin kinder ende yn
Hogub sinē leestgebaeren sat hy et porten aen
en dat na dem woerde des heren dat hy gespra
ken had in der hant Josue nuns soen.

(Dat. xvij. ca. Wo die here helyas dede seg
gen dat yd lange niet tegene en solde. en woe
hy in sareptē quam to der wedewen.

Hende helyas die vit der stat tes ba was
van den die woende in Galaad sachte
to achab. Die here got israhel leest yu
des āgefichtē ick stan dat gern regē off dour
fall sin in desen iaten. dan na den wordē myns
mundes. En dat wort des heren geschach toe
en seggende. Gack vā hyn end gank te gē dat
osten en byerch dy in de water catith dat dat
is tegen der iordanē. ende dat saltu van desen
water drincken en ick heb de rauen gebyede en
beuelen dat se dy dat voede sollen. Darūb gyk
hi ende dc de na den wordē des heren. End als
hy enwech gegaen was ende saet by den wa
ter catith dat dat is tegen der iordanen. die ra
uen brachten em broet en vleysch des morgēs.
ende oock also vleysch ende broet des auendes
ende hy dranck vā de water. wat ijō en regē
de nyet vp der erde. Hjrum vā geschach dat
wort des herē toe em seggēde. stat vp en gae
in sareptē der fidomec en bliſſ dat. wat ik heb
gebaede doer em wiſſ die wedewe is dat se dy
voede. hy stont vp en gynck in sareptē der fido
nier. en als hy quā m die porte der stat do het
schiken em ein wifſ die was wedewe en verga
derde holt en hy eyschede se en sachte er. Gifſ
my enwenich waters in eyn vaet dat ich dan
ke. en als se enwech gink dat se dat haeldē do
riep hy et na en sprack ik byd dy brenck oock
myt eyne muntvull broets in dinē hāt. He ant
wordē so leue got dy here dat ick geyn broet
en heb. dan eyn hantrul mels in cyne cruken
en en enwenich olies in de vate. siet ik verga
der twe holtet dat ick dat ick ingas en berede
dat my en myn soene dat etē en dan sterue. To
der sprack helias en entuorte dy niet mer gae
ende do als du gesprake heffs. mer maech my
ijsst vā de meil em cleyn aschē broet en brēze
dat to my dy en dinē soene macke dan dat nae
Dyt sprack got die here vā israhel. dyn cruike
des meels en fall niet entbreke. ende dat vaet
des olyes en fall niet gemynret werde bijs an

den dach dat di hece fall regē geue ouer dat
gefichtē der erden. Hy gynck enwech end dode
na den woorden hlype. en hy acht en se ende et
hyps. En van den dagen an voort so en gebrack
der crukken met meels noch dat reetken olyes
en wart niet gemynret na den worden des heren
dat hy gespracken heft in der hant hlype.
En ijō geschach na dese wordē dat sieck wart
die soen der huisstouwē des wiſſ en die krāt
heyt was to mael groet alsoe dat in em geyn
adum enbleeff. ende darumb sprack se to help
am. Wat is my en di du man gaeds. Du bist
to my koemen dat mynre boes hlype ghedachte
werde ende dattu do des mynre soen. ende helys
as sprack to er. giff my dynē soen. en hy nam
en van etē schote en dwoch en in sin kamer dat
hy yn to wesen plach ende lacht en vp sin bed
de en riep to den herē en sprack. here myn god
bedroeffs du niet dese wedewen dat by ick bi
die my vphelt ende do des eren soen. En hy le
kede sich vyt ende neichde sich dreewerf ouer
dat kynt ende riep to den heren en sprack. my
got ende here. Ick byd de dy dat dyse hāt des
kīndes wederkhere in sin lichaem. En die here
verhoede de stemme helys en de sieledes kydes
quaz wedet dat in dat kīnt en wart leuedich
Ende do nam helyas dat kīnt en dwoech ic
van sinē cameten beneden in dat huis en gaſſ
yd sine moeder en sprack to er. Hych din hāt
leest. en do sprack dat wifſ to helys. En heb
be ik in desen bekāt dattu bjist em mā gaeds.
en dat wort des herē war is in dinē munde

(Dat. xvij. ca. Wo die here helys beual dat
yd weder regen solde end wo hy bat dat dat
ruyt vā de hemel quā en verbrade de offer.

Aveel dagen dat nae do geschach dit
wort des heren to helys in den derden
iaet sprekkende. Gack ende ertwene dy
achab vp dat ick geue regē ouer dat ange
chte der erden. en darumb gynck helyas dat he
sich ertwende Achab. ende dat was groet hū
ger in samatiē. ende Achab dede eyſchō. Ab
dyam den kontreyster sines huyſ. Ende Abdy
as enforste den heren to mael seet. Want do ſe
ſatell die propheete des heren dede do den. dor
nam hy hundert propheten ende reebarche ſe
vijſtich ende vijſtich in den kuilen end voede
ſe mit broede ende myt water. Ende darumb
sprack Achab to Abdyam. Ganch in dat lāt
to allen kontreyne der water ende in all die da
el. off wy bryuenturē eynich crupt vnyde mo
gen ende behalden vnſe perde end mule. dat
dat ree to mael niet en vergae ſe deylden ſich
die lantschap dat ſe die all vmbgÿgen. achab
gynck eynen wech ende Abdyas den andeon
achterwatt. Ende do Abdyas in dem weghe
was do beiegēde em helias en do hi en teke

Oec kominge

hy viell in sin angesichte en sprack. en bijstu mi
et myn here helpas hi antworde en. Ick bynt
en sprack. gank ende segge dynē heren helias
is hijt. en abdias antworde. wat heb ick gesū
dicht dattu my dinē knecht wult leuerē in dye
hande achab dat hy my dode die here my got
lefft. daer en is geyn volck noch rike min here
en heb dat gesant en heb dy doen sockē. ende
se antworde em all. hy en is hijt niet. Doe be-
svoer hy all die rike ende dat volck wantniē
dy niet vinden en mochte. off men dy vindē
dat men dy vangē solde ende em bringē. End
segges nu to my. gank en segge dynē heit: he
lyas is hijt. Als ick van dy gaende werde: soe
solde de geyst des herē komē en dy en wechvo-
ten vp eyne ander stat die my niet kūdich enwe-
re. en ick were dan ingegā en hed achab vā dy
gebaetschap en hy dy dan niet en vunde dat
hy my dā dode Dyn knecht vrucht den heren
vā sine iongen dagē. Is dijt minē herē niet kūt
wat ik dede do. Jezabell die de pphetē des herō
dede dode dat ick verbarch vā den propheten
des herē hūdert man vijftich en vijftich i kui-
len en spiesde die myt broede en mit water. en
spricks du nu. gäck en segge dynē herē help-
as is hijt: vp dat hy my doede. En doe sprack
helpas so leue die here der schare vor des heren
āgesichtick sta: wāt ik wyll em hūdē verschyp-
nen. hūdē gäck abdyas en wech tegē achab en
sachte em dit. En do quā achab beiegēde helia
en als hy en sach do sprack hy bijstu niet dye
gene die israhel aldus bedroefft. en hy sprack.
Ick en heb israhel niet bedroefft: mer du en dy
nes vad huis die dy re:late hebt die ghebaede
des herē en hebt na gevolg; baalē. nochtant
nu so sende al vā en do to my vergaderē all ysla-
hel in de berch carmeli en baals pphetē. cccc.
en vijftich. en die. cccc. pphetē det busche die
en vā der taffelē Jezabel. en do sande achab to
alle kinderē israhel en vergaderē de ppheten
in de berch carmeli: en helias gink to de volck
israhel en sprak. mo lāge wil gy hīmekē to ley
de sīde is die here got. dat is schinet doer em
sichtlik teikē dat got israhel war got is en ni
et baal. Iso volg; em ende ys baal so volg; em
en dat volck en ātwerde em geē wort. Ende
sprack vor helias to de volke. Ick byn allem
gebleue eyn pphete des herē. die sich apenba-
te dat. Det pphetē baal sīnt wal. cccc. En der
pphetē det busche sīnt wall. cccc. mā: mer gif-
vns twe ossen en der ossen kiesen wy eyne end
sīnde de to stukē en legge den vp dat holt ende
legge geim vār dar vndet. en ick fall makē de
andere ossen en legge de vp dat holt en legge
geim vār dat vndet. Dā so āropē de ere gaede
en ick sal des herē naem antwoepē myns gaeds
en die got de dat dā verhoert doest dat vuit.

dat hy vā dē hemell hijt assande vmb die sa-
cifici: to reteren. die sy got do ātwerde alle
dat volk en sprack. dat is en ser ffuide rede de
helias spiekt. darūr lacht helias dē prop̄ietē
baal. kieset vit eine ossen en doet gy dat nes:
wāt er is veel en roeft an uwer gaede namen
en ieg ter dat geyn vuit vnder. En als se ghe-
noemē hadde den ossen dē men en gaff: dede se
also en repē an den namē baal des moeghens
vto an bīs to middage en sprakē. baall verho-
te vns nu. En dat en was geyn stēne noch m
emant die en ātwerde. en se sprongē ouer dat
altar dat se hadde gemaekt. En als nu mid-
dach was do bespotte se helias en roeft myt
metre stēmer: want yd is got na en gedäckē
vīblicht hy sprack myt hemat. Hy is vpp
die heymlichkeit gegaen off vp dē weg: off hy
slept vp dat hy verwēkt werde. hi ub so repē
se myt groeter stēmen ende wānde sich scelffa
als gewoente was mit metzerē en myt vlem:
ns dat se myt bloede bespēget. wātē. en doe
die myddach vergaen wijs en se pphetērden
en die tīt quā dat to offere. flich de offerhāde
en men en horde geyn stem noch nyemant en
antworde noch en sach an die byddern: o: sa
ehre helias to all dē volcke. Roent nu her to
my. En als all dat volck to em quā doe wedet
maeckē hy dat altar des herē dat restort was
en nā. rij. steyn na dē getaell der. rij. kinder ia
cob to dē die rede des herē. zescach spreke: de. is
rahel soll dyn naem sijn. En tyminerde vit den
steynē ei altrat in dē namē des herē en maekte
eyn aducht recht als myt twen wātē all vmb
dat altaet. en lachte die holter tosamē en deyl.
de dē osten doer sin leder en lachte dat vp dat
holt ende sprack. Vullt vijer knikē myt wate-
den giet dat vp die offerhāde en vp dat holt:
ende vort sprack hy. doet dat noch anderwerff
en doe se dat anderwerff dedē doe sprack hy.
doet dat selue ock derdewerff. en dedē se noch
dat derdewerff en letē die water lopē all vmb
dat altaet en die kule der aducht wart vullt.
en do ij dū tīt was dat men die offerhāde
doen solde do gynk helias die pphete hyc vor
en sprack. Here got Abrahās Isaacs en de Je-
cobs bewysē huiden dattu bijst got vā israhel
ende ick dyn knecht end na dimē gebadē heb
ick al dese wort gedarn. Verhoer my here ver-
hoer my vp dat dit volck lere dat bijst got de
here end du heffs anderwerff er herre bekiett
Do viel dat vuit des herē herieder en verslun
de die offerhāde ende dat holt end de stem. de
ascēf ende dat water dat in det aducht wātē:
wart all vytgheleckt en de act dit. als dit dat
volck sach do viell yd in sin angesichte ende
sprack. dat is die here got dat is die here got
End do sprak helpas to em. griept den pphē-

Dat derde boek

ten baal also dat erre geyn iuw nyet entfle. En doe se die al gegrepē hadden: doe lyet se helias in dat water Tyson ende dat dode hy se. End do sprack helias to achab. ganck vp en eth en drinck: want daer is eyn geluit eyns groeten reges Achab gink vp dat hy ere en druncker met helias gynck in dat hoechste des berghes carmeli en neigde sich vp die erde en lachte sin hne en sachte to sinē kinde. ganck vp en siet te gen dat meer Doe hy vpgegaen was en daer na sachte hy. do sachte hy. dat en is niet. end vort sachte hi em. ganck seuenwerff wederumb en to den seueden maell siet do qua eyn clypn wolle recht als eyns mēschēn voetspat: ende dese clam vp vit den meer Do sprak hy ganck end segge achab Bereyde dynen wagen ende ely nederwārt dat dy die regen niet ouer enkoem Doe hy sicht do kijerde het ende dat do woe den die hemel verduystert en wolken en wint ende wart eyn groet regen En do gynck achab vp in Jezrahell. ende de hant des herē wart ge inaecht ouer heliam ende hy vmbgoede sin lē. den en liep voer achab bijs hy qua in Jezrahell.

Dat. xix. ca. Wo helias vloe van Jezabell a chabs wijue. ende wo hy gespyset wate vnd den wacholterboem.

HChab die baetschapte Jezabel all dat helias gedaen had en woe hy all de propheten baal gedodet had myt de swer de En Jezabell sande eyne bade to helyam end de de em segge. dyt doen my die goede en dat dat te: off ik morgen to deser tijt din siele mit en sette als eyn siele va desen propheten dye du verflagen heest. Doe entfoerte sich helyas ende stont vp en gynck dat hen dat en sin wyl le gelyde en hy quam in bersabee iuda en liet sin kint dat is det vrouwenkint dat hy vp verweckt had van de dode. Ende ginck i de woestenye eyne wech eyns dages. end als hy koemen was in woestenie en saet vnder eynen wacholterboem. doe baet hy sinre siele dat hy storue. en sprack here yd is my genoch: my en wech myn siele: want ick en bin niet beter dan myn rede ende lachte sich neder ende ent slyep in den schem des wacholters ende siet de engell des heren werde en sachte em. stant vp ende eth. ende hy sach vp en vat to sinē hoeft eyn aschbackē broet ende eyn vat mit water: dat va ath hy en dranck en entsliep voortā. end do qua die engel des herē anderff wedet to em en werde en en sprack to em stat vp en eth du hest eyne grote wech voerhant En als hy vp gestandē was ath hy en drāk en wāderde in sterckde det spise. xl. dage en. xl. nacht: bijs to de berge gaeds oreb en als hy dat quam woe de hy in enre kuile. ende do qua die steme des

heren to em en sachte em. wat doestu hijt He lya: En hy antwoerde. ick heb leff gehad va ga sen herte vnb got den heet det schate: wat de kyder va israhel hebbē verlate dat verbūt des herē end dyn altar hebbē se verstoet en dyn prophetē hebben se gedodet myt de swerde: en ik byn alleyn ouerbleue ende se soeken my siele dat se my die affnemē En hy sachte em Hank vte ende stant voer de herē in de berge En siet doe gynck die here hen ende eyn groet wynt ende stark die vmbkijerde die berge en to wrefft de steime vor de herē niet in de geyst des herē end na de windē wart ey ertbeuōge ende die here en was niet in der ertbeuōnghe *dat is me ho erde des herē steme in de wynde niet. Len na der ertbeuōge dat vuie niet nyet en was die here dem vuire. ende na de vuire ey sussen der lucht Als dat hoerde Helyas doe bedeckede hy sin angefischthe myt de mantell en ginck uit end stont in de ingange dor kuile. en siet do sprak eyn steme to em: wat doestu hijt Helia: En hy antwoerde va gantsen herte heb ick lefft ghe hat voer got de herē det schate: want die kin det va israhel din verbūt hebbē verlate din altaer hebbē se verstoet en dyn prophetē hebben se myt de swerde gedoet: en ick byn alleyn bleue en se soeken myn siele dat se my die affnemē En die here sprack to em. ganck en kijer web umb dynē wech doer die woestenie in damas cu. ende als du dat koems so saltu salue azael eyne koninch ouer siere En hieu namhi soen sal tu salue eyne koninch ouer israhel. ende helise um saphat soen die is va abelmaula salut enē prophetē voer dy ende fall gescheen so we dat azahels swert vliet den fall hyeu doetslanc en we hyeu swert entfluit den fall heliseus doetslaen. Ende ick fall my laten in israhel seindu sent man der knee sich niet en gewogden vca baall ende all der mit die en angebeden haben noch sin hande gekusset. Doe gynck voet van dan helyas dat vat hy heliscum saphats soen etrede myt twelfff ossen en hy was det ey die eredo vnder den. xii. iock ossen Ende do helias to em quam hy lachte sinē matell vp em. Hy liet terstont die ossen ende bleeff na hēpaz en sprack. Ik byd dy dat myne vader en moeder kussen moege also wyllick dy volgen. end hy sachte em. ganck en koem wedder dat my behoede heb ick dy gedaen. hy kijerde web va em en nam eyn paet ossen en dode dat en mit de ploge der ossen kockde hy dat vleisch der ossen stont vp ende gink en wech en volgde hy ende dyende dem.

Dat. xx. ca. Woe Benadab koninch van Syrien woldē verderuen den koninch van rrahell ende woe dat en emde nam.

Der koningen

Benadab det konink van sirië vergaede al sin heer. en. xxxij. koeninge myt em end pert en wagē en gink en street tegen samarien ende belachte en sande baeden to achab de koninge van israhell in die stat en dede em seggen dit sprikt benadab. dyn siluer ende dyn golt is myn. dyn wijff ende dyn bye ster enkinder fint my. Do atworde die konink van israhell myn here min konink na dinē worde. Ick byn din en all dat ick heb. en quame de baeden wederub en sedē dit sprikt benadab de vns to dy hefft gesant dyn siluer en dy golt di wijf en kinder saltu my geue moeghen vp dese stonde fall ik my knecht to dy sendē en sollen doersoekē dyn huys en dinre knechte huyse. en all dat en behag; sullē se in er hāde sette en nemē en wech. En do oyschede die konink van israhel al die aldestē des lands en sprack andē het en besyet wat lage leget hi vns hy heft to my gesant vmb myn wijff en kindere en rmb myn siluer en golt ende ick en heb em niet verlacht. Do sprake die aldestē en all dat volck to em niet en hoe et em noch en bijs ē geuollliklik. En do antworde hy den baedē benadab. Seg get mynē here de koninge: all darumb dattu iest dyn knechte to my gesant heffs wyll yck doen met des dynges en mach ick niet gedoe. Die baedē kijerde wederumb end sprack dat doen my die gae de en doen my dar to wāt ick heb seviell volcks dat mi volg; doer dat stubbe der erde van samariē niet genoch en is offre my ijelick eyn hantvul dat vā nome. en de konink van israhell antworde en sachte. segghet dat hy sich niet en vrouwe alte dye darub hy noch steide fall recht off hy al rede victorie hed. En ijd geschach alls benadab hoede dit wort hy en die konink drukē vnder de schemē der riser en hy sprack to sinē knechtē. vmb legget die stat en se vmb lachten die. En siet dat quā ern propheete to achab de koninge vā israhell en sprack. dyt sprickt die here. Heker du heffst gesien all dese gweite schare des volcks: siet de fall ick huide geue in dyn hant: vp dattu wetes dat ick die here byn. en dattu lates dyne affgoederie. Achab sachte doer wen. en hy sachte em sprickt die here doer die waepeners vosten der prouincien. en hy sprack we fall te ginnē to stide. en hy sprack du. Hirumb so tel de hy die kinder der vostē der prouincie ende vant eyn getall en. ee. en. xxxij. en dat na talde hy dat volck all die kinder vā israhell seuendu sent en gingent rit to myddage. Benadab was wall gedrunkē v oet det sonnen vnder de schē dat hy lach. en. xxij. koninge myt em die em to hulpen waren komē. en do e gingent rit dye kinder der vosten der prouincie in der iersten schaten. Ende benadab sande vyt die em baets.

scapten ende sachben die van samarien fint vif gegaen. ende hy sachte. is dat sevb vredē koe men so vange se leuenidich. ende off se to stide komen so vange se oek leuedich. En darumb gingent rit die kinder der vosten der prouinci en ende dat ander heet volgde en na. Ende eyn ijelick floech den man doet die regen en quā en die van siriē vluen: ende israhel veruolgede se. Ende benadab die konink vā siriē vloe toe perde myc de anderē die to perde ware. en doch vort an die konink israhel en floech perde en wagen end sloch siriē myt seer groeter plagen. en doe gynck die propheete to de konige vā israhel en sachte to em ganck ende sterc ke dy en wete en sie wattu doest. To desen neysten iare so kumpt die konink van siriē vp te gen dy. Die knechte des konincks vā siriē sachten to em. die gaede der berge dat fint er ga de darumb hebbē sevns verwūne. Wer ydrys beter dat wy entgaen se streden in de slechten relde en dat behalde wy se. Darumb so do du dyt wort. Dijff van dy all die koninge vā dynen heer en sette vorsten voer de en maeck so wel ander ritter vor die de geuallen fint vā de dynē en perde na der iersterwysē en wagē alls du voer gehat heffst en wy wyllē myt en strijdē in den reide: en salt sien dat wy se behalden sollen. Hy gelooffte etē raede en de de also. Ende dat na do dat iaer vmb was do regnierde benadab die konink vā siriē en gynck vp in Afech: hy stede tegē israhel. En die kinder vā israhel wordē getalt en namē spyse mit en end wegen rit tegen se en richtē et tēten vp tegen se als twe kleyn herde die vā segē: met de vā siriē veruulde dat ertrick. en dat na ghynck voort eyn man gaeds en sachte to koninge van israhel. dit sprickt got die here: want dye vā siriē hebbē gespraken got der berge is er hete ende en is niet got der dale: so fall ick geue alle dese groete schaer in din hant: en gy sult werten dat ick die here byn. en seuē dage satren se to beyde siden et spytzen to stende. En des seuē den dages streden se end die kinder van israhel slogen hundert dusent voetgenger det van siriē eyns dages ende die vā siriē vluen de ghebleue waren in die stat. Afech ende die myyre vvel hy seuē ende twyntich dusent man dye noch ouerbleue ware. En benadab die vloe en verbarech sich in det stat in emre hemelyket ha merē die in eynte slaepkamerē was en sin knechte sachten to em. Hyet wy hebben gehoert dat die koninge vā israhel samftmoedich sin ende genedich: hirumb laet vns secke vmb do en vmb vns lenden ende seell vmb vns hoeffde ende gaen wy vyt to den koningen van israhell hyaueturen fall hy vns siele behalde ende scorte et lende mit secke en lachē seel vmb er

Dat derde boek

hoeffde ende quanē to dē konige vā israhel en
sachte to dē dyn knecht benadab die sprak. **I**lk
byd dy dat myn siele leue. **E**n hy sprak lefft hy
noch so is hy myn broder en dat namē die na
men die mā to maell to dancke snelde sich end
namē dat wort rit sinē munde en sprake. Benadab
is din broder. en hy sachte to en gact end
brong; en hijt en darumb gynck benadab vyt
to en en hoeft en vp sinē waegē ende hy sachte
to en. Die stede die myn vader dīmē vader geno
mē hefste die sallik dy weder geue en mack du
dyn strate in damascū als myn vader heft ge
daen in samariē en so verbindē wy vns en sche
den vā dy. **E**n hy maeckte eyn verbūt myt em
en hyet em. Do sprack eyn man vā den kīdere
der pphete to sinē geselle in den wörde des he
re slach my. en hy en wolde en nyet slaen de sa
chte hy. Darub du niet hoerē en woldes de stē
me des herē: hyet du salt van my gaen en cyn
sewe fall dy doeden. en als hy en wīch van em
gegaen was doe vant en eyne anderē man to den sachte
en. de hy vant eyne anderē man to den sachte
hy slae my. die sloch en wonde en do gynck de
prophete en wech en gemoeete den kouyngē in
den wege en verwandelde sin ogen en sinē mū
myt besprēge der aschē. **E**n do die komink
vor em hen gynck do tiep hy to dē konige. dim
knecht is uitgegaen to strieden die na den man
entuluen was. Do quam eyn to my en sachte be
waer my desen man en off hy en wech kompt
so fall dyn siele vor die sin sijn. off du salt ey ge
wychte filuers geue. **E**n do ik bedroeft was
en my het ende dat kīerde: snellick was hy en
wech en sprack die komink vā i. rahell to em.
Dat si **d**im gerichte dattu selfs geordelt heft
Doe wylchede hy terstunt dē stoff vā sinē an
gesichtē: doe bekant en die komink dat hi ein
vādē pphete was. **E**n de pphete se c̄hte to em:
dit secht die here. **W**āt du gelate hest vā dyn
re hant dē man die des do des werdich was so
fall dyn siele voer sin siele sijn. en dyn volk vor
sin volck. **H**irumb so kīerde die komink vā ys
rahell wederub in sin huis en verlmaade dat toe
hōē en quā recht rasende in samariē.

Dat. xxi. ca. Wo Jezabel nabothe do dē dede
en etē man achab dē wijngart gaff den hi ger
ne gehadē hed. en woe achab do et bleeff.

Da desen wörde in der tijt nabothe die is
rahell by dē pallas achab des koniks
va samariē. **D**arumb sachte achab to nabothe
en sprack. Gijf my dynē wijngardē dat ick my
dat van make cynē koelgarden: wāt hy na bi
myne huse gelegē is. ende ick wylldy darum
geue enne bettere wijngart: off dat dy beque
mer dückt also viell filuers darub als hi wett

Nabothe antworde em die here sy my gnedich
dat ick dat erue mynre redere dy nyet en geue
Hirumb so quam achab in sin huis ende was
tornich ende yntwerdich vp dese wort die toe
em gesacht had nabothe die **J**ezrahelite seggen
de. **I**ck en geue dy niet dat erue mynre redere
ende warp sich vp sin bedde ende kyerde sin
gesichtē to der want ende en act geyn broet. **E**n
Jezabell sin wif gynck in to em ende sachte
wat is dat datub dyn siele bedroeft ys: ende
watumb en etes du geim broet? **H**y antworde
er. **I**ck heb gespraken myt nabothe den **J**ezah
elite ende sachte em gijf my dīmē wijngart en
nem daer golt voer: off ys dy behaghelick ick
geue dy eynen anderen wijngarden dazt voer
die beter is. **E**nde hy sprack. **I**ck en geue dy my
nen wijngart nyet. Do sprack **J**ezabell sin wif
to em. Du bist van groeter macht ende rege
rest wall dat ryck van israhell: stant vp ende et
broet ende wes guides moedes. **I**ck fall dy ge
uen den wijngarden. **N**aboths des **J**ezahelp
ten. **H**irumb schreft dat wif breue van **A**chabs
wegen ende rekende die myt sinen ryn
ge ende lande de an die aldeste ende an die we
ichsten die in der stat warende myt nabothe
worden. **E**nde dit was die sin der vrou Dorit
roepen dat men vastē solde ende doet nabothe
sitten vnder die ouersten des volks ende sen
det dan twe boese man entegen eu die dat seg
gen valsche getuge ende seggen. **V**ermaledijet
heft nabothe got ende den komink: ende dan
leyt en vyt ende steyniget en ende also sterne
gy. **H**irumb deden die boeget ende die aldes
sten ende die mechtigesten die mit em wondē
in der stat als **J**ezabell gebaeden hadde: zende
als geschreuen was in den breen die gescre
uen waren toe en. **H**y dedeu vns seggen eyne
vaste ende satten. **N**aboth vnder die ouersten
des volks ende quamē twe man hīc voer die
des duuels kinder waren ende die deden se in
gaen ende sitten ende die als duuelsche man sa
chten entegen em getuych voer all dem volk
Naboth heft vermaledijet got ende dem hō
ninger: darumb leiden se en vit der stat end do
den en myt steynen ende sanden to **J**ezabell en
sachten. gesteynicht is nabothe end is do et en
yd gesach dat als **J**ezabell vernā dat **N**aboth
doet ende gesteynicht was: doe sprack se tot
boths des **J**ezahelite die dy niet volgē en wol
de en di dē niet geue v̄b gelt wāt nabothe de en
lefft niet met hi is doet: end als achab hōde
dat nabothe doet was: hi stōt vp en gik nō
dē wigart naboths des **J**ezahelite dē to brā
ten. **H**irumb soe geschach die vrēde des herē
thoe **H**elyam den **T**esbyten ende sachte sic
vp ende ganck reghen. Achab dem koninghe

Der koningen

van ysrahell die is in samatiē. siet hy is neder gestegen in naboths wingatt vmb die toe be sietē. en seg em: dit secht die here. du hest ge doet en voortmeer du hefft dat besit genomen en dar na sprak vort. dit sprukt dye here. **V**pp der stat dar de hunde nabots bloet gelekt heb ben sullen si oek dyn bloet lecken. en sprack a= chab to helya heffstu my ye dynen ryant vū= den. **H**y sprak: ia ik heb dy gevonden. * **m**euē ppant. **I**dātū dattu verkofft bist vmb quat to doen in dem ansicht des heren. **D**yt sprukt die here. sie ik soll quaet ouer dy brengē en sal di echtersten affnyden. ende soll doeden vā achab dat pyst an die want. en dat beslaten is. ende dat laetste in ysrahell. en soll dyn huis geuen als dat huis iheroboā nabaths soen. ende alls dat huis baasa ahya soen: want du gedaen he uest dattu my tornich makest. en hest ysrahell doen sondigen. en van iezabell sprak die here: ende sedē. die hunde sullen iezabell eten in dem acker iezrahell. **E**n off achab sterft in der stat soe sullen en de hunde eten. en off hy sterft in den velde: so sullen en eten die vogel der lucht en dat en is gein so quaet gewest als Achab die verkofft is vmb quaet to don in dem ange sicht des heren. en sin wyf iezabell hefft en dar to bracht. en was also vnmynschlik woerden: dat hy nauolchden den afgaden de de amore en gemaekt hadde. die die here vergaen het van dem ansicht der kinder van ysrahell. en do achab dese reden hoorde hij te te syn kleider. en dede an ein haren kleit. en hy vasten en sliepe vp einen sack ende wandelen nederhangēdes hoeffdes. en do geschach die rede des heren to helya den thes byten ende sedē. hestu met gesie achab geootmodicht vor my. **H**yerumb want hy sich vmb mynen wyll geootmodicht hefft: so en wyll ik dat quaet niet ouer en senden in si nen dagen. dan in den dagen sins soens fall ik dat quaet ouer sy senden.

Dat. xxij. Ca. wo iosaphat die koenynk vā iuda halp stridet achab. ende woe achab doet bleff als em prophetiert was

Hetē so vergengen drie iaet dat geyn striet en was tussen den van sien ende ysrahell. met in dem derden iaet stech iosaphat die koenynk iuda neder to dem konin ge ysrahell. **x**mb en heij to soken. **I**en do sprak de koenynk van ysrahell to sien knechten. **E**n wetet gy met dat ramoth in galaad vns is. en wy resumē de wedet to nemen van des koe nyks hant van sien. **E**n sprak to iosaphat. en falltu met myt my to strijde koemen in ramoth galaad. **E**n do sprak iosaphat to de koe

nyngē vā ysrapell. also als ik byn also bystu ok myn volk ende dijn volk syn em. en myn lide to perde en ok de dyn. en iosaphat sprak to de konynge van ysrahell. **I**k byd dy soke huide de worde des heren. en de koenynk va ysrahell de de regaderen die propheten: by vperhūder man en sprak to en. fall ik gaen in ramoth galaad to striden off fall ik wosten. **H**y antworde ga vp. en die here fall si geuen in des konynks hant. **E**n do sprak iosaphat is hijt niet emich prophete des heren. dat wy den vragen. **E**n do sedē die koenynk van ysrahell to iosaphat. hijt is een man gebleuen dor den wy vragen moe gen den herē aen ik haect en. want hijt prophetiet my niet guets. met all tijt quaet en he te mycheas hyemlas soen. **D**o sprak to em Iosaphat. en sprak niet also konynk. en doe eyste de konynk van ysrahell eimen van sien kemelingen ende sedē em. **H**nell dy to soken myche am hyemlas soen ende brengē en her. **E**n dyc konynk van ysrahell en de koenynk van iuda saten ygelik in sienem stole. gekleit myt konylker waet in dem huise in der doer der porten van samatiē. ende al die propheten die prophetierden in eten ansicht. **E**n sedēchyas cana ans soen mackten em pseren hoene en sprack. dit sprukt die here. **H**ijt myt falltu stoten hi. **b**yds du die vmb geworpest. en al die prophetē de prophetierden des geliks ende sedē. gae vp in ramoth galaad ende gae geluckich. en dyc here fall de geuen wi des konynks hant. de boede die gegaen was to mycheas sprak to em en sedē. sie die reden der propheten eins mondes vorleggen dem konynge guet. **H**yerumb soe si dyn rede den gelik ende sprak ock guet. en den sedē mycheas. **S**o lefft de here. so wat my dyc here secht dat fall ik spreken. ende qua also toe dem konynge. en to em sprak de konynke. **M**y chea sullen wy gaen in ramoth galaad to stri den off sullen wy vp horen. **D**em antworden hijt styge vp ende ga geluckich. ende die he fall dy geuen in des konynks hant. **E**nde do sprac de konynk to em. **A**nderwerff ende noch eyns beswere ic dy dattu my niet to en sprikt: dan dat waer is in dem naeme des heren. **E**nde hij sprac. **I**c heb gesien verstrouret al ysrahel yn den bergen wo schaep die gheynen herden en hebbē. en die here sprac dese en hebben geynen heitē. en ygelic kinē weder heym in sin hus myt vreden. **D**o sprac de konynke van ysrahel toe iosaphat en sedē. **y**d is dy niet. dat hy my niet ghuets en prophetiert. dan alle weghe quaet. **H**ijt to sedē hijt. vmb des wyllen so hoer des heren rede. **I**c sach den heren sitten vp sien seel ende alle hemmelsche her vmb en staende tho det rechter hant ende tho der luchter hant. en de dye here sprak wye sal Achab den konynk.

Dat derde boek

van ysrahell bedriegen dat vp hij ga ende valle
in ramot galaad. Ende do sprak em dese wort
ende die ander anders. ende do gink vyt eyn
geest ende stont vor dem heren en sedē. ick soll
en bedriegen. to de sedē die here: wat mede? En
hij sprak. ik wyll vytgaen ende syn em logen
affich geist in all finen propheten monde. en
sprak die here: du sallt en bedriegen en sallt oe
uerhant hal den. gae vyt ende do also. Datūb
nu sie die here hefft my gegeue den geist der lo
gen in all dinre propheten monde die hijt syn
ende die here hefft quaet tegen dy gespraken.
ende do gink sedechyas cana ans soen hijt vor
en sloch micheā an syn backē ende sprak. hefft
my dan die g̃ist des heren gelaten ende hefft
dy to gespraken? Ende mycheas sprack. dat
salltu siende werden in dem dage als du geist i
die hemelike kamer bynnen die slaepkameren
vmb dy to verbergen. ende do sprak die koen
ynk van ysrahell. Nemēt micheā ende hijt bli
ue by amon dem vorsten der stat. ende by ioas
amelechs soen ende segget den: dyt sprake dye
koenynk. Legget desen man in den kerker: en
de rphalder en myt dem brode der bedroffnis.
ende myt dem water des anxstes bys ik in vre
den weder kome. ende do sprak mycheas oftu
in vreden weder komest: so en hefft die here in
my gespraken ende sede hoer all er volk. ende
do gink die koenynk van ysrahell en iosaphat
de koenynk van iuda in ramoth galaad. ende
sprak die koenynk van ysrahell to iosaphat. ny
dyn wapen ende ga in to strieden ende do dyn
kleider an. ende die koenynk vā ysrahell verwā
delden syn kleyt. ende gink in den strijt. Do ge
boet de koenynk van sicien den vorsten der wa
gen der. xxxii. wanen ende sede. gy en sult te ge
nyemant noch groet noch klein striiden: dan
alleim tegen den koenynk van ysrahell. ende doe
dye vorsten der wagē iosaphat sagen do meim
den sy hij were die koenynk van ysrahell. ende
stelden sich tegen em to striiden. ende doe riep
iosaphat. ende doe verstonden die vorsten der
waegen dat dat niet en was die koenynk van
ysrahell ende leten van em. ende em die spenne
finen bogen. ende wolde vñwetens in den hoe
pe scheten. ende van geuelle schoet hy den ko
enynk van ysrahell. ende tussen syn longe en den
magen. ende die koenynk sede to synen wagen
knechte. kijt vmb dyn hant ende werp my rit
dem her. want ik byn tomaell seer gewunt en
de vp den dach wart gestreden. ende die koen
ynk van ysrahell stont in finen wagen tegen
den van sicien ende starff deu auents. ende dat
bloet der wonden vloet dor den schoet des wae
gen. ende die vor woper riep vp to all dem her:
eer die sonne ynder gink ende sprak. em yghe
lick kijt weder in syn stat ende in syn lant. Do

koenynk starff ende wart bracht in samarien:
ende sy begroten den koenynk in samarien ende
toessen den waegen in der visselen van iuda
van. ende de hunde leckten syn bloet: ende syne
togelege na den worden des heren als hy gespme
ken had. Dat ander deel der redeu achab ende
all dat hy dede ende dat elpenbeynen hins dat
hy timerde de syn beschreyen in de boke d'woer
de der daege der koenynge van ysrahell. en als
soe sliep achab myt synen rederen. ende regnet
den syn soen ochozpas na em en iosaphat Asa
soen die begunde to regijeren ouer iuda in den
vpter den iaer achabs des koenynks van ysrahel
vpter. ier was hij allt do hij begunde to regne
Ende. xxv. iaer regijieren he in iherusalem. sin
moder naem was azuba: salon dochter. en
de hy wandelde in all dem weghe asa fins vae
ders. ende hy en neichden sich npe dar vpt. en
de hy dede dat recht was in dem aensichtte des
heren. nochtant so en brack hy niet aff die ho
gede. nochtant so gink dat volk vp de hochde
ende offerden ende roekten. ende iosaphat had
vrede myt dem koenynge van ysrahel. de ander
mort iosaphat ende syn werken die hy begenk
ende sin stide fint beschreuen in dem boek der
woerde der koenynge van iuda: mer die ouerh
unge der vervissert de ouerbleuen waten i den
dagen asa fins vaders de nam hy aff vrt dem
lande. ende dat en was do gemit koenynk in edō
gesat. ende die koenynk iosaphat maekten re
gaderinge der schepe in dem mer: die voren in
oyhit vmb golt to halen. ende en mochtē myt
voet ga en. want si tobraken in asion gater. do
sprak ochozpas achabs soen to iosaphat. gae
myt knecht myt dynen knechten in den sche
ren. ende des en wolde iosaphat niet. ende hy
sliep myt finen weqren ende is myt en begraue
dā dātid syns vaders stat. ende regijieren iorā
sin soen na em. ende ochozpas achabs soen be
gunde to regijeren ouer ysrahell in samarien
dem xviii. iaer iosaphats des koenynks van
iuda: ende regijieren ouer ysrahell tere iaer: en
de dede quaet in dem aensichtte des heren. ende
wandelden in dem weghe sins vaders ende syn
moeder. ende in dem weghe iherowam. Da
baths soen die ysrahell dede sundryghen. en hy
dyenden baall ende beden den an: ende vertorn
den got den heren van ysrahell nae all dem als
syn vaeder gedaen hadde.

Hijc is vþth dat derde boek der koenynge